ANT

Haftalık Dergi • 14 Mart 1967 • Sayı: 11 • 125 Kuruş

REJİME SIKILAN KURŞUN

MAHMUT MAKAL'IN DEV RÖPORTAJI

YERALTINDA BİR ANADOLU

HAFTANIN NOTLARI

Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, geçen hafta Yugoslavya'yı ziyaret etti. Yugoslav politikasındaki yeni açılış bakımından ziyaret önem taşıyor.

6 mart

Besleme basın!

■ Kullanılmış rotatif makinelerinin ithaliyle ilgili kararname yayınlanarak yürürlüğe girdi. AP partizanlarının teşvikiyle ve Demirel'in gayretiyle yayınlanan bu kararnameye göre bundan böyle AP taraftarı gazeteler, diledikleri fiyatla istedikleri kadar döviz transfer etmek suretiyle memlekete kullanılmış eski matbaa makineleri sokacaklardır. Bu kararname, DP zamanında olduğu gibi, AP iktidarının bir takım yeni besleme gazete ve dergiler yayınlatmasına imkân sağlamaktadır. Nitekim, daha kararname çıkmadan önce bir çok AP çığırtkanı gazete sahibi rotatif ithali için siparişlerde bulunmuşlardır.

AP'nin foyası

■ Millet Meclisi'nde Deniz İş Kanunu görüşülürken TİP Milletvekili Rıza Kuas, gemi adamlarının maaşlarından haczedilmemesi gereken miktarın 240 Lira'dan 350 Lira'ya çıkartılmasını istetedi. Ancak Kuas'ın teklifi, AP'lilerin aleyhte konuşmaları üzerine AP çoğunluğunun oylarıyla reddedildi. Böylece, AP işçinin karşısında olduğunu bir kere daha gösterdi.

Mahkûm oldu

■ İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, komünizm propagandası yapmak suçundan 3,5 yıl hapse mahkûm edilen Necip Büyükkul adındaki teknisyen tutuklanarak cezaevine gönderildi. Büyükkul, bir tertip karşısında bulunduğunu ve Yargıtay'ın onayladığı bu karara karşı tashihi karar isteğinde bulunacağını söyledi.

7 mart

Tereciye tere!

■ Siyasi istikbalini "komünizm tehlikesi ticareti"ne bağlayan Aydın Yalçın, bu tehlikeyi sadece AP iktidarına benimsetmekle kalmadı, yabancı elçiliklerin kapısını çalarak onlara da "Türkiye'deki komünizm tehlikesi üzerine dersler" vermeğe başladı. Bir Türk milletvekilinin iç politikamız üzerine yabancılara konferans vermesini Ulus'ta Fikret Ekinci "skandal" olarak yorumluyor. Hele bu konferansın, bütün dünyayı "komünizm tehlikesi" bahanesiyle sömüren Amerika'nın büyükelçiliğinde verildiğini bilenler, bunu "tereciye tere satmak" olarak kabul ediyorlar. Papanek'çi profesör, ipliği iyice pazara çıktığından artık üniversitelerdeki açık oturumlara katılamamakta, hattâ kendi fakültesine dahi gidememektedir.

Kime gidiyor?

■ 1965 yılında Türkiye'deki bankaların tasarruf ve mevduatının 11 Milyar 967.892 Lira olduğu, bunun 3 Milyar 405 Bin 973 Lira'sının Ziraat Bankası mevduatı olduğu açıklandı. Ancak Ziraat Bankası'nın çiftçiye dağıttığı kredi miktarı bu toplamın üçte biri dahi değildir. Tarımsal gelirin milli gelir hasılasına katılma payı yüzde 42 olduğu halde çiftçilerin toplam kredinin ancak yüzde 20'sini alabilmesi, yüzde 80'in özel sektöre gittiğini göstermektedir. Anayasamız öncelikle müstahsilin korunmasını emrettiği halde, komprador iktidarı öncelikle özel sektörü koruyarak anayasayı bu yönden de çiğnemektedir. CHP Milletvekili Sarıibrahimoğlu bu haksızlığı önlemek üzere Meclis'e bir teklif verdi.

8 mart

CHP'de çatışma

■ Önceki pazar Konya'nın Beyşehir ilçesinde yapılan CHP Kongresi'nde Ecevit'çilerle Sekizler arasında patlak veren mücadelenin Feyzioğlu lehine sonuçlanması CHP'nin alt kademelerindeki çekişmeyi şiddetlendirdi. Sekizler Meselesi'nin çözümü konusunda Ortanın Solu milletvekilleri arasında da anlaşmazlık çıkmış bulunuyor. İbrahim Öktem ve arkadaşlarının temsil ettiği mutedil grup Sekizler'e önce parti grupunda güvensizlik oyu verilmesini isterken Selâhattin Hakkı Esatoğlu ve diğer müfritler, mesele görüşülmeden genel merkezin yetkili organlarının Sekizler hakkında ihraç kararı almasını istemektedirler. Bu sebeple, İngiltere'ye gidecek parlamento heyetine üye seçmek üzere toplantıya çağırılan CHP Grupu, müfritlerin katılmaması yüzünden toplanamadı. Merkez Yönetim Kurulu ise, 15 Mart'ta toplanacak olan Parti Meclisi'nde Sekizler'i on ayrı iddia ile suçlamak için bir rapor hazırlıyor.

ECEVİT - FEYZİOĞLU
(Tabanda kavga)

Tural ve ABD

■ Paris'te yayınlanan JEUNE AFRIQUE Dergisi, Türkiye üzerine yayınladığı bir yazıda Tural'ın durumu üzerinde de durarak şunları yazıyor: «Genelkurmay Başkanı, içpolitika planında AP'nin sağcı kanadının sola karşı olan tezlerini benimseyerek içpolitikada kendi pozisyonunu kuvvetlendirmektedir. Tural bu manevra sayesinde, dış politika planında da kendisine yöneltilebilecek her türlü tenkid ve tepkiyi nötralize etmektedir. Amerikalı yöneticilerin düşünce çizgisine tıpatıp uygun bir plana gelmek, antikomünist sloganlar kullanmak, Johnson idaresi ve Pentagon için her zaman fiyatlandırılan şeylerdir...»

9 mart

Tahliye edildi

■ Bir süre önce Kızılırmak Şiiri ile «komünizm propagandası yaptığı» iddiasıyla tutuklanan Şair Hasan Hüseyin Korkmazgil, 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan ilk duruşmasında tahliye edildi. Duruşmaya tutuksuz olarak devam edilecek. Steinbeck'in «Bitmeyen Kavga» adlı eserini çeviren ve yayan Süzay Özay, Ferit Öngören, Vedat Üretürk ve Remzi Bengi'nin «komünizm propagandası» yaptıkları iddiasıyla açılan dava da beraatla sonuçlandı.

Vâ - Nû öldü

■ Tanınmış yazar Vâlâ Nurettin (Vâ-Nû), uzun süreden beri tedavi edilmekte olduğu Cerrahpaşa Hastanesi'nde öldü. Vâlâ Nurettin, Galatasaray Lisesi'nde ve Viyana Ticaret Akademisi'nde okuduktan sonra 1925'te Moskova Üniversitesi'ni bitirmiş, Türkiye'de bir süre memurluk ve öğretmenlik yaptıktan sonra 1926'da basın hayatına atılmış bulunuyordu. Uzun yıllar çeşitli gazetelerde makale ve fıkralar yazan Vâ-Nû'nun çeşitli telif ve tercüme eserleri vardır.

Gaza da zam!

■ Akaryakıt maddelerine zam yapılırken Millet Meclisi'nde bazı AP milletvekillerinin muhaliflerle birleşerek aleyhte oy kullanmaları üzerine fiyatı artırılmayan gaza da nihayet Cumhuriyet Senatosu'nda AP'nin isteği üzerine kabul edildi. Gaz zammından sağlanacak 12 Milyon Liralık gelirin köy yollarına harcanması şartıyla kabul edilen tasarı, Millet Meclisi'nde tekrar görüşülecek ve hükümet zam için ısrar ettiğinden büyük bir ihtimalle kesinleşecektir. Böylece zam serisi şimdilik tamamlanmış olacaktır.

Fransa'da önceki pazar günü yapılan birinci tur seçimlerinde De Gaulle'ün Beşinci Cumhuriyet adayları başarı sağladılar. Geçen pazar yapılan ikinci tura ise sol muhalefet işbirliği yaparak katıldı. Resimde komünistlerle işbirliği yapan Sol Federasyon Lideri Mitterand ve Birleşik sosyalist Parti Lideri Mendes France birlikte görülüyor.

10 mart

Kıbrıs gidiyor mu?

■ Kıbrıs'ta Türk mukavemet hareketinin lideri Bozkurt (Kemal Coşkun)'un Türkiye'ye geri getirilmesi, Kıbrıs üzerindeki gizli bir pazarlığın tâvizi sayılıyor. Makarios da Bozkurt'un dönüşü dolayısıyla memnunluğunu belirtti. Ayrıca, Makarios'un ilk defa «ikili enosis» ten söz etmesi ve NATO çerçevesinde çözümyoluna yanaşması da hayra alâmet sayılmıyor. TİP Genel Yönetim Kurulu, yayınladığı bildiride «Kıbrıs Meselesi, Demirel Hükümeti işbaşına geldikten sonra Türkiye için büsbütün kaybedilmiş bir dâva haline gelmiştir. NATO içinde bir çözüme razı olunca, Enosis kaçınılmaz bir sonuçtur» diyerek bağımsız bir Kıbrıs devleti görüşünü savundu.

Alkılıç murafaası

■ Komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla mahkûm olan Şadi Alkılıç'ın Yargıtay'daki murafaası 15 Mart'ta yapılacak. International Amnesty (Beynelmilel Af) Kurumu tarafından da berasti istenen Alkılıç hakkında Yargıtay'ın vereceği karar bütün dünyada merakla bekleniyor.

11 mart

Halk kobay mı?

■ Dünyada ilk defa olarak İskenderun'da haşerelere karşı bütün yemeklik buğdayları radyoaktif şuaya tâbi tutan bir tesis kuruldu. Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından kurulan bu tesisin yapısı sırasında radyoaktif şualara maruz kalan ustalardan biri ağır deri hastalığına yakalandı. Bu tesis ilk defa Almanya'da denenmek istendiği zaman Alman Hükümeti halkın sağlığını tehlikeye sokacağı için teklifi kabul etmemişti. Halkı kaz yerine koyan iktidarın bu defa da kobay muamelesi yapmaya kalkışması üzerine TİP Diyarbakır Milletvekili Tarık Ziya Ekinci meseleyi Meclis'e getirdi. Mesele basında da sert tepki yarattı.

Ç. Altan dâva açtı

■ Bir süre önce kendisi hakkında asılsız iddialar sürerek hakaret dolu yazılar yayınlayan Haber Gazetesi Sahibi İzzettin Turanlı ile Neşriyat Müdürü Erdoğan Örtülü aleyhine, arkadaşımız Çetin Altan bir süre önce ceza dâvası açmıştı. Çetin Altan'ın Avukatı Müşür Kaya Canpolat bu def'a aynı şahıslar hakkında 70 bin liralık tazminat dâvası açtı.

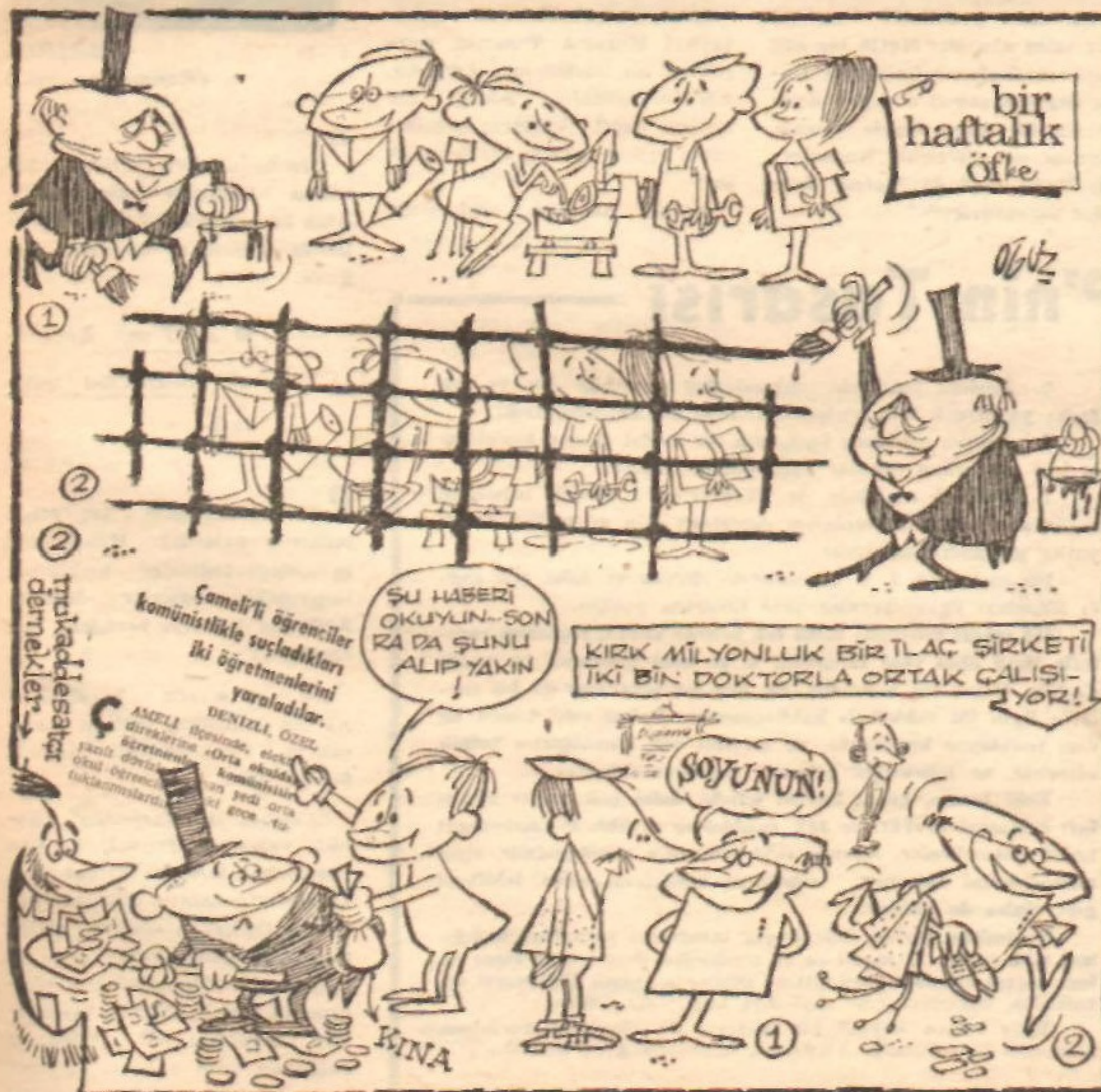
12 mart

Üniversitenin tepkisi

■ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyeleri birer bildiri yayınlayarak "hükümetin getirmekte olduğu tedbirlerin daha sert davranışlara yol açacağı ve arkasından baskı ve şiddet tedbirleri geleceği endişesini" açıkladılar. SBF bildirisinde "Toplum sorunlarının serbestçe ve korkusuzca tartışılmadığı bir düzen, demokratik olmaktan ve anayasa çerçevesi içinde bulunmaktan uzaktır" deniliyor.

Demirel'in cesareti!

■ Başbakan Demirel, AP Gençlik Kolları Lokali'nin açılış töreninde profesörlerin Terör Kanunu ile ilgili tenkidlerini cevaplandırarak "Anayasada kanunların kimler tarafından yapılacağı ve nasıl yürütüleceği yazılıdır. Bu yetkiye kimse dokunamaz. Ama gelgelelim, Türk Milleti'nin vasisi olduğunu zannеden bir zihniyet bu yetkilerin tümünü kendisinde zanneder. Bir kanun işimize gelmeyince arkanıza milleti alıp yürüyecek misiniz? Dönün bakalım arkanızda millet var mı? Biz tehditlerden korkacak insanlar değiliz" dedi.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Hayır Demirel, sen devlet değilsin!

DEMİREL kimdir? Nereden gelmiş ve nereye varmıştır? Bundan sonra ne olacaktır? Halkın oyuna ve anayasaya ihanet çizgisine gelmiş bir iktidarın Türkiye'de demokrasinin var olması ya da olmaması üzerine zar attığı bugünlerde bu soruların cevabını araştırmakta sonsuz yararlar vardır. Zira, Demirel'in başbakan yardımcısı olduğu "koalisyonlu AP hükümeti" zamanından beri bir kitap kurdu sinsiliğiyle anayasayı şurasından burasından kemiren 27 Mayıs düşmanları, Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı ile rejime kesin darbeyi indirmeğe hazırlanmaktadır. AP iktidarı zamanında hazırlandığı sabit olan tasarının kesin şeklini alıp almadığı ve Meclis'ten geçip geçmeyeceği tartışmalarından çok daha önemli nokta, Demirel'in sağkolu olan bir transfer politikacısının böyle bir metni kaleme almak cesaretini kendinde bulmuş olmasıdır. Demirel de her davranışı ve beyanıyla bu tasarıdaki zihniyete sahip çıkmıştır. Sahip çıkmak ne kelime; tasarıdaki zihniyet, Demirel'e hâkim olan zihniyetin ta kendisidir.

EVET, kimdir Demirel? Sınıfsal orijini bakımından bir köylü çocuğudur. İslamköylü Demirel efsanesi, son seçimlerde AP'nin en büyük kozlarından biri olmuş ve muhakkak ki binlerce köylü seçmen, kendinden birini iktidar koltuğunda görebilmek için oyunu Kırat'a vermiştir. Oysa, İslâmköylü Demirel efsanesi, Süleyman Bey'in "ilk Türk bursiyeri" olarak Amerikan Doları ile Amerika'ya gittiği gün yıkılmış olmak gerekir. Amerika'da yetiştirilmiş Demirel, Türkiye'ye döndükten sonra, kendisinin inkâr etmesine rağmen, dahil olduğu mason çevresi tarafından elinden tutularak Barajlar Krallığı'na kadar yükseltilmiştir. 27 Mayıs İhtilâli ise, karşısında yıllarca askerliğini yapmamış bir Demirel bulmuştur. Askerliğini bir askeri ihtilâle kadar oyalayan Demirel, bugün yüksek askeri komutanlarla siyasi kombinezonlar kuran Demirel'dir Askerliğini bitirdikten sonra da, Amerikan Morrison Şirketi'nin Türkiye Temsilciliğini üzerine alarak sınıfsal pozisyonunu komprador kapitalistlerin safında tesbit etmiştir. O sırada ürkek adımlarla AP saflarında politikaya da girmiş, ancak bir kaç öğrenci hareketinden sonra yüzgeri etmiştir. Bugün "Kimseden korkacak değiliz" diyen Demirel, işte o Demirel'dir. Bu talihsiz denemeye rağmen, İnönü'nün devrilmesi ve yerine egemen sınıfları temsil edecek bir hükümetin getirilmesi söz konusu olunca, Morrison Temsilcisi Demirel, iktidar beratını Johnson ile birlikte çekilmiş fotoğraflarından alarak önce AP Genel Başkanlığı'na, sonra başbakan yardımcılığına getirilmiş, 1965 seçimlerinde de "İslamköylü Demirel" efsanesiyle başbakanlık sandalyesine oturmuştur.

İŞTE bu Demirel, ilim adamlarının, gazetecilerin, gençliğin, sendikaların Terör Tasarısı'na karşı çıkmaları üzerine hafta sonunda yaptığı konuşmada bu tenkitleri "kendilerini akılevvel sayanların gayrimeşru vesayet iddiası" olarak nitelemiş ve çoğunluktaki AP iktidarının kanun yapma yetkisine kimsenin karışamayacağını söylemiştir. Yani, Demirel'e göre, kanun AP çoğunluğunun oylarıyla, açıklanan rezil şekliyle de çıksa, herkes buna boyun eğmek zorundadır. Yağma yok, Süleyman Bey! Demokrasilerde çoğunlukların oyu kadar, azınlıkların da, demokratik kuvvetlerin de görüşleri ve direnişleri meşrudur; iktidarlar bu görüş ve direnişlere saygı göstermek zorundadır. Demokrasi bir denge rejimidir. Çoğunluk diktası rejimi değildir. Bu dengeyi, temsil ettiğiniz egemen sınıfların lehine bozmağa gücünüz yetmeyecektir. Çoğunluk diktasının zebunu olanlar, kendilerini acı sonlardan hiçbir zaman kurtaramamışlardır ve kurtaramayacaklardır. Hayır Bay Demirel! Sen bir çoğunluk liderisin, ama sen devlet değilsin!

Karanlığa değil rejime kurşun sıkılıyor

■ *ANT Dinçer'in istibdat fetvasını açıklayarak iktidarın oyununu bozdu ve rejime sıkılan kurşunu namlunun ağzına tıkadı...*

▪ *ASARI bir derginin açıkladığı gibi değil midir? Dergi tasarının bütününü yayınlamamış mıydı?"*

Akşam Gazetesi'nin yazdığına göre, gazetecilerle görüşen Demirel, yukarıdaki soruya cevaben, tasarının henüz partisinin meclis grubundan ve bakanlar kurulundan geçmediğini söyleyerek şöyle diyordu:

"Hangi baz üzerinde münakaşa yapıyorsunuz? Neyin münakaşasını yapıyorsunuz? Bu münakaşalar bir takım peşin hükümlerle davranıldığını, hissi münakaşaların yapıldığını ortaya koyuyor, tasarı bilinmeden tartışılıyor. Tasarı Bakanlar Kurulundan geçer, parti grupundan çıkar, ondan sonra son şeklini alır. O zaman göreceksiniz..."

Ve ekliyordu:

"Karanlığa kurşun sıkıyorsunuz!"

Demirel'e göre, karanlığa sıkılan kurşun, ANT'ın geçen sayısında Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı adındaki Terör Tasarısı'nın açıklanmış olmasıydı. Tasarının tam metni ANT'ta yayınlandıktan sonra ciddi gazeteler haberi manşetlerine alarak yayınlamışlar, devrimci yazarlar, gerçek bilim adamları, gençlik kuruluşları, devrimci sendikalar ve sağduyu sahibi politikacılar da anayasayı rafa kaldıracak ve Türkiye'de yeni bir terör devri açacak olan bu tasarı karşısında derhal bir anayasa cephesi meydana getirmişlerdi.

□ *ANT'ın açıklaması iktidarı telâşa düşürüyor.*

ÖYLE görünüyordu ki, Demirel'in Türkiye'de bir istibdat rejimi kurmak için Adalet Bakanı Hasan Dinçer'e gizli gizli hazırlattırdığı Terör Tasarısı'nın tam metninin ANT'ta açıklanmış olması, İktidarın oyununu bozmuştu. İktidar, bu istibdat fetvasını halkoyuna duyurmadan önce bakanlar kurulundan geçirecek, sonra bir emrivâki halinde AP Grupu'nun onayını alacak ve Millet Meclisi'nden AP çoğunluğunun oylarıyla alelacele geçirerek *"demokrasiye paydos!"* diyecekti.

Geçen pazartesi günü böyle bir metnin Ant'ta yayınlandığı görülünce, büyük gazetelerin merkezleri Ankara Bürolarından işin içyüzünü araştırmaya koyuldular. Telefonlar, teleksler işlemeye başladı:

"Ant'ta temel hak ve hürriyetler kanunu tasarısının metni yayınlandı, ne dersiniz?"

Günlerdir bu metni bulmak için çaba gösteren "Ankara muhabirleri" de şaşkına dönmüşlerdi. Acaba yayınlanan metin doğru muydu?

"— *Araştıralım...*" dediler.

Doğruydu!

Adalet Bakanlığında *bir mavi*, bir de koyu renk dosya içinde böyle bir metin saklanıyor, kimseye gösterilmiyordu. Hattâ *"mütalâası alınmak üzere"* ilgili yerlere gönderilmemişti.

İlkin Son Havadis muhabiri Adalet Bakanını aradı, sol bir derginin tasarıyı yayınladığını, bunun doğru olup olmadığını sordu. Basın özetleri içinde Adalet Bakanlığına böyle bir metnin yayınlandığı haberi gelmişti. Ne diyeceklerdi? Eldeki üç metinden biri gerçekten buydu. Derginin eline geçmişti. Ama nasıl geçmişti? İlgilileri bir telaş almıştı. Metin bir kaç *kişi tarafından biliniyordu. Daha* doğrusu sayısı onu geçmiyen *metin bir kaç kişide vardı.* Bunlar da güvenilir kimselerdi. Nasıl olur da *"solcu"* dergiye verebilirlerdi?

Hasan Dinçer:

"— *Aslı yok...*" dedi.

Sırtında yumurta küfesi yoktu ya, Bay Dinçer, çantasındaki tasarıyı bile yok sayıyordu. Kim bilecekti?

Oysa aynı tasarı, 7 Şubat günü AP meclis grubunda bu konuda izahat veren Bakanın çantasında da vardı. Bakan o gün tasarının esaslarını ihtiva eden genişçe bir özeti guruba açıklamış, bir özeti de basına verilmişti. *Bugün ise böyle bir tasarı* yok diyor, bunu da politika sanıyordu.

Ancak, daha sonra diğer gazetecilerin sıkıştırması üzerine, bu tasarının varlığını itiraf etmek zorunda kalacaktı.

Bakanlıkta tasarının nasıl dışarıya sızabileceği ve Ant'ın eline geçebileceği üzerine bir kovuşturma açıldı. İktidara yakın bilinen gazetecilere bu metnin Ant'ın eline nasıl geçebileceğinin araştırılması görevi verildi.

Evet, Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Tasarısı, gerçekten bir kurşundu... Ama bu, ANT'ın karanlığa sıktığı bir kurşun değil, iktidarın demokratik rejime sıktığı bir kurşundu!

Ancak anayasa cephesinin şiddetli tepkisini gördükten sonra Demirel tevil yoluna sapıyordu. *"Cumhuriyeti korumak için ne teröre ve ne de tedhişe ihtiyaç vardır. Cumhuriyet daima emniyettedir. Çünkü cumhuriyet, Türk Milletinin ve halkının gönlündedir..."* Ama lâf arasında tedbir hevesini yine de gizleyemiyordu: *"Bu demek değildir ki, tedbire ihtiyaç yoktur..."*

DEMİREL
(Rejime kurşun...)

Demirel'e göre, İktidar bir takım tedbirler getirecekti. Ama bu tedbirler, ANT'ın açıkladığı tasarıdaki tedbirler değildi.

■ *ANT'ın haberini yalanlama gayreti*

PEKİ, hükümetin getireceği tedbirler nelerdi? Hükümetin getireceği tedbirler açıklanan tasarıdaki tedbirler değilse, ANT bu tasarıyı nereden çıkarmıştı?

Bu çıkmazda bocalarken AP'nin imdadına yetişen Akşam'ın Görünüş'çüsü İlhami Soysal oldu.

"Cevizci ile Karpuzcu" başlıklı yazısında Soysal, ANT'ta yayınlanan tasarıyı iktibas eden gazetelerin hataya düştüklerini, Hasan Dinçer'in sözünü ettiği tasarının henüz kesin şekliyle kâğıda bile dökülmediğini söylüyordu. Yani, ANT'ta yayınlanan tasarının AP iktidarını bağlayan yanı yoktu; *Dinçer* belki bunlardan daha şiddetli

İşte bu da CHP'nin Tasarısı

AKŞAM'ın Ankara temsilcisi ve Görünüş Yazarı Sayın Soysal, ANT'ın geçen sayıda tam metnini açıkladığı Terör Kanunu Tasarısı'nın Hasan Dinçer tarafından değil, İnönü Hükümeti tarafından hazırlandığını ileri sürerek sözümona dergimizi asılsız haber vermek durumuna düşürmüş, bu arada AP'ye de kendisini savunmak ve CHP'yi suçlamak için koz vermiştir. Ne yazık ki, «Cevizci ve Karpuzcu» başlıklı yazıda verilen bu koz çürük çıkmıştır. Soysal iddia eder ki, ANT'ın yayınladığı tasarı İnönü hükümetleri zamanında hazırlanmıştır.

Evet, İnönü Hükümetleri zamanında aşırı akımlarla mücadele için bir kanun tasarısı hazırlanmıştır. Ama o tasarı başka tasarıdır. İstihbaratı çok kuvvetli Görünüş'çüye o tasarıyı da açıklayalım:

1. O tasarının adı, Millî Güvenlik Kanunu Tasarısı'dır.

2. O tasarının birinci ve ikinci maddesinde 141. madde değiştirilerek «Anayasanın sosyal, iktisadî, siyasî ve hukukî temel düzenlerinden birini devirmeye matuf cemiyet kurmak suçu» cezalandırılmaktadır.

3. Üçüncü madde, anayasaya aykırı olarak devletin tek fert tarafından yönetilmesi için gösterilen faaliyetleri, yani faşizme yönelişi cezalandırmaktadır. Yeni tasarıda bu konuda hiç bir söz yoktur.

4. Dördüncü madde, ırkçılığı yaymak ve bu nedenle kamu haklarını kısmak fiilini cezalandırmaktadır.

5. Beşinci maddede, vatandaşlar arasında din ve ırk farkı yaratmak için girişilen faaliyetler önlenmektedir.

6. Altıncı maddede teokratik bir devlet düzeni kurulması için gösterilen çabalar suçlandırılmaktadır.

7. Yedinci maddede de Türkiye'nin lâiklik niteliğini sağlayan devrim kanunlarını devirmek için gösterilen faaliyetler suçlandırılmaktadır.

Bu suçlardan 3 - 8. maddelerde olanlar ve daha çok sağcı akımları ilgilendirenler yeni tasarıda yoktur.

İki tasarı arasında belki tek benzer nokta, toplanan eserlerle ilgili olan yeni tasarının 4. ve eski tasarının 14. maddesidir. Diğer bir benzerlik de, her iki tasarının da bu suçlarla ilgili ilk tahkikatı kaldırmasıdır. Fakat eski tasarı ne özel mahkeme kurmakta, ne meşhut suç kanunlarını tatbik etmekte, ne bilirkişiye gitmeyi yasaklamaktadır.

Eski tasarı, genel havası içinde, daha çok, sağcı akımları önlemeyi ve 141. ve 142. maddelere açıklık kazandırmayı hedef gütmektedir. Ayrıca, eski tasarının gerekçesinde, sınıf mücadelesini önlemek, sınıfların bilinçlenmesinin tehlikesi gibi sözler de yoktur.

Yerimizin darlığı dolayısıyla tamamını yayınlayamadığımız işbu tasarı 11 sayfa ve 26 maddeden ibaret olup onun da tam metni elimizde mevcuttur. Dinçer'in İnönü Hükümeti tarafından hazırlandığını söylediği tasarı da budur.

Eğer Sayın Soysal bu tasarıyı da ele geçirememişse, tasarının tam metnini AKŞAM'a sunmağa ANT hazırdır...

henüz bir tasarı haline getirilmemişti.

Soysal, ANT'ın haberini AP'liler hesabına yalanlamakla kalmıyor, söz konusu tasarı metninin İnönü Hükümetleri zamanında hazırlanmış olduğunu da ileri sürerek iktidarın ekmeğine yağ sürüyordu: *Terör Tasarısı AP'nin değil, İnönü'nün eseri idi...*

Nitekim, anayasa cephesinden gelen hücumlar karşısında tam bir bunalım ve bocalama içinde kalan AP kalemşorları, *"Basın Diyor ki..."* sayfamızda göreceğiniz gibi, Soysal'ın istihbaratına (!) dört elle sarıldılar. Ertesi günkü Son Havadis'in manşeti şöyle donatıldı: *"İtiraza uğrayan tasarı CHP devrinde yapılmış - CHP'liler kendi adalet bakanlarının hazırladığı bir tasarının vebalini bugün AP'ne yüklüyorlar..."*.

Oysa, ne ANT ve ne de tasarının metnini dergimizden iktibas eden gazeteler hataya düşmüşlerdi. Terör Tasarısı, İnönü zamanında değil, AP iktidarı devrinde ve bizzat Hasan Dinçer tarafından hazırlattırılmıştı. Nitekim tasarının dergimizde yayınlandığı gün kendisiyle görüşen gazetecilere Adalet Bakanı Dinçer *"Bu taslak mütalâaları alınmak üzere bakanlıklara gönderilmiştir. Bakanlıkların mütalâası alındıktan sonra Adalet Bakanlığı'nda tekrar gözden geçirip Bakanlar Kurulu'na sevkedeceğiz. Kesin şeklini orada alacak..."* demişti. İstihbarat bakımından Demirel'e yakınlığı bilinen Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi Cüneyt Arcayürek ise, ANT'ta yayınlanan metnin, Adalet Bakanı Dinçer tarafından hazırlanan tasarının metni olduğunu doğruluyordu. Kaldı ki, Dinçer'in bir ay önce bu konuda yaptığı açıklamaları hatırlayanların, ANT'ın açıkladığı metnin doğruluğu konusunda hiçbir kuşkusu yoktu. Çünkü Bay Dinçer, tasarının esaslarını o açıklamasında birer birer ortaya koymuştu...

Terör Tasarısı'na karşı direniş

TASARI açıklandıktan sonra Bay Soysal Akşam'ın başyazısında bir zamanlar "Zehir Hafiye" diye alay ettiği Faruk Sükan'a övgüler düzerken Milliyet, Cumhuriyet, Ulus, Hürriyet ve hattâ Yeni İstanbul Gazetesi Terör Tasarısı'na şiddetle karşı çıkıyordu. Cumhuriyet, ayrıca, Hâfıza-i Beşer Nisyan ile Malûl Değildir" başlıklı bir yazı serisi yayınlayarak Menderes'in giriştiği terör teşebbüsleriyle Demirel'in teşebbüsü arasında bir paralel kuruyordu... Sağduyu sahibi bütün politikacılar, tasarının gerçekten bir terör devri açacağında birleşiyor, hattâ politikasını "Komünizmle mücadele" üzerine çizmiş bir Türkeş "Komünizmle mücadele için mevcut kanunların yeterli olduğunu" söylüyor, CHP, MP,

HASAN DİNÇER
(Silâh geri tepti)

YTP yöneticileri ve milletvekillerini de tasarıya şiddetle karşı çıkıyorlardı. Tasarıya karşı çıkan milletvekilleri arasında sağ uçta görünen Serdengeçti gibi milletvekilleri ile Demirel'in CHP içindeki beşinci kolu olarak kabul edilen Feyzioğlu'cular da vardı.

"Terör Kanunu çıkarılamayacak..."

Terör Kanunu Tasarısı'nın âkıbeti hakkında en kesin yargıyı ise TİP Lideri Aybar veriyordu: *"Demirel Hükümeti'nin terör kanunları çıkartarak anayasayı dolaylı yoldan değiştirmesine izin verilmeyecektir. Geçse bile Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilecektir. Bu kanunların Meclis'ten geçeceği ve iptal de edilmeyeceği, farzı muhal bir an için kabul edilse bile, bunlar hükümetin dilediği şekilde yorumlanıp onun dilediği ölçüde uygulanmayacaktır. Çünkü hızla uyanan vatandaşlarımız 27 Mayıs anayasasından geriye dönülmesine karşıdırlar; ve de anayasayı savunan sosyal güçler Demirel Hükümeti'nden daha güçlüdür!"*

Terör Kanunu'na karşı direnme, çok geçmeden bütün demokratik kuvvetlerin ortak hareketi oldu. Prof. Nermin Abadan, Prof. Yavuz Abadan, Prof. Turan Güneş, Prof. Lütfi Duran, Prof. Bahri Savcı, Doçent Çetin Özek, Prof. Velidedeoğlu, Prof. Tunaya, Prof. Giritli, Prof. Esen, Prof. Kapani, Prof. Eroğlu, Prof. Aren, bu tasarının anayasa ile hiçbir şekilde bağdaşamayacağını ve bir anayasa ihaneti olduğunu bilim açısından açıkladılar.

Bilim adamları ve hukukçuların tepkisi bununla da kalmadı, İstanbul Barosu bir komisyon kurarak tasarının anayasaya aykırılığını tesbit etmek üzere çalışmalar yaparken Ankara Üniversitesi'ne bağlı fakültelerin profesörler kurulları ile Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin Profesörler Kurulu, üniversitenin tasarıya muhalefetini açıklayacak bir bildiri hazırlamak üzere görev bölümü yaptı.

TMGT, Türkiye Öğretmen Dernekleri Federasyonu, 27 Mayıs Millî Devrim Derneği ve TMTF ortak bir bildiri yayınlayarak tarasıya karşı şu çağrıda bulundu: *"Türk Milliyetçileri! Türk Ulusu'nun aydınlığını korumak için birleşiniz!"* Gençliğin direnme hareketine Fransa Türk Öğrenci Birliği de Paris'ten TBMM Başkanlığı'na gönderdiği bir protesto telgrafı ile katıldı.

İşçi sınıfı adına bir basın toplantısı yapan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Kemal Türkler de, sendika hareketine en büyük darbeyi indirecek olan bu tasarıyı şiddetle takbih etti.

Tasarının tepkisi sanatçılar arasında da derhal görüldü, Ankara Sanat Tiyatrosu'nda pandominci Erdinç Dinçer, *"Politikacı ve Koltuk"* adlı gösterisinde yeni tasarıyı hicvederken bir Gönül Yazar dahi *"Demirel'in haberi olsun... Ben bile bu seçimlerde AP'ye rey vermem artık"* demekten kendini alamadı.

GERÇEK ortada idi.

Demirel'in ve hangi hesapla hareket ettiği bilinmeyen Soysal'ın yalanlama gayretlerine rağmen, ANT Hasan Dinçer'in istibdat fetvasını bütün korkunçluğu ile ortaya koymuş, bütün demokratik kuvvetleri Terör Tasarısı karşısında birleştirerek iktidarın oyununu bozmuştu. O kadar ki, Basın Yayın Yüksek Okulu'nun düzenlediği açık oturumda öğrencilerin soruları karşısında AP Kayseri Milletvekili Feyyaz Köksal AP'nin hak ve hürriyetlerin savunucusu olduğunu belirterek *"Kanun çıkmayacak, çıkarılamayacak"* diye bağırmaktan kendini alamadı. Bu, aynı zamanda, sağduyu sahibi AP milletvekillerinin de ortak görüşü idi ve Demirel'i asıl telaşa düşüren de işte buydu...

ANT karanlığa kurşun sıkmamış, demokratik rejime sıkılan kurşunu, namlunun ağzına tıkamıştı...

Vatanperver kompradorlarımız

Çetin Altan

KOMPRADORLARI biraz öfkelendireyim. Kompradorların entelektüel geçinenleri:

— Ah Sartre, der, dururlar. Sartre büyük yazar, Sartre büyük düşünür.

Oysa Sartre komünisttir. Hem de öyle komünistliği kendinden menkul değildir. Komünist Partisi'ne kayıtlı bir komünisttir ve Fransa'da Komünist Partisi'nin Cumhurbaşkanı adayı olmuştur...

Picasso var ya Picaso... Kompradorlardan zevki ince olanların evlerine röprodüksiyonlarını astıkları Picasso. O da komünisttir. Komünist Partisi'nin önde gelen üyesidir.

Kompradorların sesine ve filmlerine âşık oldukları ünlü Yves Montand... Yves Montand da komünisttir... Bir Mayıs'da komünistler Monte Carlo radyosunu kiralarlar ve komünist şarkıları söyletirler Yves Montand'a...

Bizim kompradorlar komünistlerin vatan haini olduklarını söylerler...

Öyleyse bayıldıkları, ölüp bittikleri Sartre, Picasso, Yves Montand vatan hainidirler...

Son devir Fransa'nın en ünlü düşünürlerinden olan Roger Garaudy de vatan hainidir. Çünkü partiye kayıtlı bir komünisttir...

Fransa'nın en büyük şairlerinden ve Almanlara karşı direnme kahramanlarından Aragon da vatan hainidir, çünkü o da komünisttir.

Atom fiziğinin kurucularından Nobel ödülünü kazanmış ünlü Joliot Curi de komünistti. Yani vatan hainiydi.

Plehanov'un, Lenin'in, Gorki'nin komünistlikleri su götürmez. Mao'nun, Tito'nun da öyle...

Ve bunların hepsi vatan hainiydiler.

Meşhur İtalyan düşünürü Antonio Gramsci da vatan hainidir. Çünkü komünisttir.

Castro vatan hainidir. Çünkü gitgide o da komünist olmuştur.

Marx, Engels, Labriola, Rosa Luxemburg, Togliatti, Bernstein, Kautsky su katılmadık vatan hainleriydiler... Hepsi de, hepsi de komünistti.

Şarlo yarım haindir, çünkü komünist değilse bile koyu sosyalisttir.

Amerika'da John Reed, Jack London, Paul Withman da vatan haini sayılabilirler. Onlar da maalesef zehirlenmişlerdi.

Anatole France, Zola, Barbusse de bozuk adamlardır. Onlar da hızlı sosyalistlerdi.

Hele Jaurès, bugünkü Fransız komünist gazetesinin kurucusudur. Cenazesinin Panthéon'a gömülmesine rağmen büyük bir hain sayılması gerekir.

Aklımıza şu anda gelen beş on addır bunlar... Ve kazara Türkiye'de yaşamış olsalardı hepsi de vatan ihanetinden idam cezasına çarptırılacaklardı.

Tanrıya şükür bizde bu kadar vatan haini çıkmadı... Çıka çıka onların ölçüsünde bir Nazım Hikmet çıktı. Onu da yirmi sekiz yıla mahkûm ettik hemen.

Bazen Avrupalılar bize neden barbar diyorlar diye aklım takılır.

Acaba bizim kompradorların vatanperverliğini yanlış mı anlıyorlar dersiniz. Oysa bizim kompradorlar öyle vatanperverdirler ki aralarından ne bir Sartre çıkar, ne bir Picasso, ne bir Aragon, ne bir Şarlo, ne bir Jaurès, ne bir Gramsci... Ve böylesine hainsiz bir vatanperverliğe dünyanın hiç bir ülkesinde kolay rastlanmaz. Öyle değil mi?

TEKZİB

Bu sütunda çıkan yazınızda söz konusu edilen (Sosyalist Kompradorlar 1 Çetin

ALTAN) isimli kitapla ilgili olarak İstanbul Milletvekili Çetin Altan tarafından Ankara C. Savcılığına vuku bulan şikâyet yayın yeri itibariyle Savcılığımıza gönderilmiş olup 8/2/1967 günü ulaşan evrak üzerine gerekli işleme tevessül olunmuş ve bu meyanda Çınar Matbaası sahibi de davet olunarak dinlenmiştir.

Bu soruşturmanın devamı sırasında aynı broşür bu defa Fatih matbaasında basılmış ve matbaalar kanunu gereğince kâfi miktarda nüsha 27/2/1967 tarihinde Savcılığımız Basın Bürosuna teslim olunmuştur.

Çetin Altan'ın şikayeti dairesinde kitap münderecatına göre gerekli soruşturma aralıksız devam ettiği gibi, Fatih Matbaasında basılan nüsha hakkındaki yayınınız ihbar telakki olunarak bunların tevdiinde gecikme olup olmadığı hususu da ayrıca soruşturulmaktadır.

Her iki soruşturma neticesine göre gereği yapılacaktır.

Görülüyor ki savcılar uyumamakta, suçları ve suçluları takip ve kanunları seyyanen uygulamaktan ibaret olan görevlerini hassasiyetle yürütmektedirler.

Keyfiyetin böylece açıklanması rica olunur:

İstanbul C. Savcı Yardımcısı
Şevki ARAT

GENERALLER MİLLÎ GÜVENLİK KURULUNA GELİYOR
(Hükümet üstünde bir iktidar)

HÜKÜMET

■ *Demirel'in yüksek komutanlarla iktidar ortaklığı oyunu artık anlaşılmış ve eski Demokratlarla AP'liler dahi bu oyuna karşı çıkmağa başlamışlardır.*

DEMİREL, kabinesini kurduğu zaman, İnönü, *"On ay dayanamazlar"* demişti. Oysaki Demirel kabinesi, bir iki değişiklik hariç, onaltı aydır işbaşındadır. İnönü kehanetinin süresi dolmuş ve geçmiştir.

Evet, bugün iktidarda bir AP Hükümeti vardır ama, bu güçlü bir hükümet değildir. Bırakın muhaliflerini, Demirel'in kabinesi, kendi grupunun dahi gözünü dolduramamaktadır.

Demirel partiyi yöneten arkadaşlarını ve grupunu altı aydır *"kabinede revizyon"* yapacağım diye oyalamakta, fakat revizyonu geri bırakmak için de her seferinde bir gerekçe bulmaktadır. Bahaneler arasında AP Büyük Kongresi ve Bütçe görüşmeleri vardır. Ama bugün ikisi de geçmiş, ancak kabinede revizyon yapılmamıştır.

Öyleyse, Demirel niçin bir değişikliği göze alamamaktadır. Bilmediğimiz ve dışarıya sızmayan köklü bir baskı altında mıdır? Yoksa, ortak sorumluluk yüklendiği bakan arkadaşları ile arasında, gün geçtikçe birbirlerinden kopmalarını imkânsızlaştıran *"ortak sırlar"* mı vardır?

Bilinen bir şey varsa, kabineden uzaklaştırılmaları söz konusu olan bakanlar, *"beraber geldik, beraber gideriz"* demekte, hattâ sıhhi sebeplerle istifaya zorlanmaları ihtimalini önlemek için hastanelere yatarak *"sağlam raporu"* almaktadırlar. Geçen yıl alınan *"istifa mektupları"* da bir işe yaramamaktadır. Ancak, bunlar kabine değişikliğini engelleyebilecek sebepler değildir.

Demirel'in böyle zayıf bir kabine ile iktidar yolculuğuna devam etmesinin asıl sebebi, iktidarı seçimde çoğunluk sağlayarak elde ettiği halde bugün bu iktidarı seçim dışı kuvvetlerle paylaşmış olmasıdır. Demirel iktidara gelirken halkın oyuna dayanıyor, üniversiteden, gençlikten, askerden çekiniyordu. Halkın oyu *"çantada keklik"* olduğu için öteki kuvvetlerle ilişkilerini düzenleme çabasına girişti. Üniversiteyi suskulu bir hale soktu, gençliği parçaladı. Askerin yüksek kademesi ile *"içli dışlı"* bir politika yürütmeyi başardı. Bunda Tural olayının büyük yardımı olduğu gibi, Ahmet Topaloğlu'nun izlediği politikanın payı da büyüktür.

Bugün artık Demirel siyasi iktidarı paylaşmış durumda ve buna bir *"hukukilik"* vermek zorunluğundadır. Bu hukukilik durumu da, kanunla kurulmuş bulunan Millî Güvenlik Kurulu'nun, kabine toplantılarından daha sık toplantılar yapması şeklinde tecelli etmiştir.

Millî Güvenlik Kurulu, bazı bakanlarla Genelkurmay Başkanı ve kuvvet temsilcilerinden kurulmaktadır. Kurula cumhurbaşkanı, o bulunmadığı zamanlarda da Başbakan başkanlık etmektedir. Millî Güvenlik Kurulu hükümetin üstündedir. Eskiden bu kurula Başbakan başkanlık ederken şimdi cumhurbaşkanının başkanlığında toplanılmaktadır. Temel görüşler hükümete bildirilir ve icraya sunulurken, eskiden sorumsuz olan Cumhurbaşkanı şimdi sorumluluk yüklenmektedir. Demirel ülkeyi bu kurulla yönettiği havasını yaymakta ve sorumluluğu kurul ile, yani cumhurbaşkanı, genelkurmay başkanı ve kuvvet komutanları ile paylaşmaktadır. Geçen sayılarda sözünü ettiğimiz triumvira, yani üçlü yönetim böyle biçimlenmektedir.

Demirel, genel toplantılarda da askerlerle senli benli görünmeyi, onlara mütefit davranmayı bir politika gösterisi saymaktadır. Orduevinde yemeklerde bulunmakta, askeri toplantılara katılmakta, görevi gereği yaptığı Çankaya ziyaretlerini radyoda verdirmeğe özel itina göstermektedir.

Demirel, sinirlerine hâkim olmak suretiyle zahirî günlük politikada da başarılı gibi görünmektedir. Bütçeyi çıkartmak bahanesiyle grupuna hâkim olmuş, CHP içindeki ayrılıktan yararlanmış, bütün mücadeleyi AP-TİP çekişmesi haline getirerek Meclis'i oyalamış, zamanları, *"Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı"*nı ileri sürerek gölgelemiştir.

Ancak Demirel'in taktiği de, stratejisi de, perde gerisinde yaptığı ve yapmakta oldukları da artık anlaşılmıştır. Bundan sonra kabinede yapacağı revizyon, bir kaç bakanı dışarıda bırakmak, bir kaçını içeri almak yetmeyecektir. Siyasi konjonktür, Demirel, bocalamasını artık Demirel ve Demirel'in karşısındakiler biçiminde çerçevelemiştir. Bunu eski Demokratlar da, sağlam kuvvetler de, AP içindeki basiret sahipleri de görmüşlerdir.

Demirel'in orduyu kendi politikası doğrultusunda göstermesi bilinen bir yoldur. Hesaplayamadığı taraf, Erdelhun örneğinin unutulmamasıdır. Eski Demokratlar da Erdelhun'u tavladıkları zaman orduyu kendi politik doğrultularında sanmışlar, bir süre sonra 27 Mayıs devrimi ile hatalarını acı şekilde ödemişlerdir.

Önümüzdeki günlerde politik platformda bütün olaylar Demirel - Demirel'in karşısındakiler çizgisi üzerinde gelişecek, AP'liler dahi Demirel'e karşı âsileşmeyi bu çizginin üzerinde tartışarak göğüsleyeceklerdir. Gözden kaçanlar, bazı gözlerde bir mertek olmağa başlamıştır.

Eksik olsun!

Prof. Yılmaz ile Mahmut Makal, Sante du Monde tarafından «örnek insan» gösterildiler ya... Anadolu Ajansı'nın teleksleri, sanki bir düşman devletin ajansıymış gibi, iki Türk'ün bu başarısını yalanlamak için harıl harıl çalışırken AP çığırtkanlarında da bir telaş, bir telaş...

— Efendim, bu komünistlerin tertibidir. Bir Türk gerçek bir jüri önünde uluslararası ödül alsa bakın o zaman nasıl biz de överiz!

Aman ne lûtuf!

Kapitalist bir ülke olan İtalya'da Aziz Nesin'in 1956'da ve 1957'de mizah birinciliği; Turhan Selçuk'un 1956'da Gümüş Kupa ve ikincilik için palmiye, 1962'de Gümüş Hurma; Nehar Tüblek'in 1963' de Gümüş Hurma, 1965'de birincilik, 1966'da Gümüş Kupa, yine kapitalist bir ülke olan Kanada'da Erdoğan Özer'in 1966'da birincilik aldığı, Susuz Yaz Berlin'de Altın Ayı'yı kazandığı, ve Yaşar Kemal'in İnce Memed'i UNESCO tarafından bastırıldığı zaman bu çığırtkanlar neredeydi... Ya, dünyanın en büyük şairlerinden biri olan Nazım Hikmet'e sabah akşam ettiğiniz küfürler...

Övgü lûtfedeceklermiş! İstemez, eksik olsun...

Buna Demirelin gücü yetmez

Yaşar Kemal

BUNA Demirel'in ve temsil ettiği çıkarcı sınıfın gücü yetmez. Bu kanun tasarısı dünyada eşi menendi bulunmayan bir terör kanunu tasarısıdır. Hitler'inden Mussolini'sine kadar hiç bir diktatör böylesine korkunç bir kanun tasarısı yapmağa cesaret edememiştir. Hiç bir diktatör de böylesine saçma bir kanun tasarısı yapmağa heveslenmemiştir. Böyle bir kanun tasarısı ancak bizim memlekette yapılabilir. Çünkü böyle korkunç saçmalıkların geleneği var bizde. Biz, *hiç bir milletin yaratamadığı en korkunç tiram, Abdülhamit'i* yetiştirmişiz. Hiç bir millette Abdülhamit gibisi yoktur. Diktatör var, tiran var, deli tiranlar var, saçmalar var, ama hiç bir millette Abdülhamit gibisi yoktur. Sordum soruşturdum da bu yazıyı yazmadan önce, ne böyle bir tasarı, ne de böyle bir Abdülhamit bu dünyada yok, dediler aklı erenler, bu dünyayı iyi bilenler.

Demirel'e bu millet Anayasanın ve demokratik düzenin yüzü suyu hürmetine tahammül ediyor. Yoksa Demirel'in ve onun dayandığı, menfaatinin koruyucusu olduğu çıkarcı komprador sınıfının kırdığı koz kırkı geçti.

Türkiye'de Demirel ve onun sınıfının gücü sanıldığından da daha zayıftır. 27 Mayıs Devrimi bunun en büyük deneyidir. O anlı şanlı diktatör, uğruna oğullar kurban edilen Menderes bir iki saat içinde gümledi gitti. Kuvvetler dengesinde şimdi de hiç bir şey değişmemiştir.

Demirel bir Menderes değildir. Sınıfı da Menderes'in dayandığı zamanki sınıftan daha güçlü değildir. Demirel Menderes'ten daha çok sırtını Amerika'ya dayamıştır. Belki de bütün bu aşırılıkları ona dayandığı Amerika'ya güveni yaptırıyor. Belki de ikili anlaşmalara sonsuz bir güveni var. Milletler, ne kadar çürürlerse çürüsünler, yozlaşsınlar, başkalarının kendi işlerine karışmasını istemezler. Karışanların da başına, bu Amerika gücünde bir millet de olsa, dünyayı *cehennem ederler.* Vietnamlılar örneği.

Yeniden yeniden söylüyorum, Türkiye'de ne Demirel, ne de dayandığı sınıf bir güç değildir. Türk milletine yaptıkları bunca kötülüklere rağmen ayakta durabiliyorlarsa, hattâ hükümet edebiliyorlarsa Anayasaya ve Türk halkının demokratik düzene bağlılığına şükretsinler.

Bu kanunu çıkaramayacaklar. Buna güçleri yetmeyecek. Menderes'in gücü yetmedi. Demirel değil de Türk burjuva sınıfı ağzıyla kuş kapan bir Başbakan koysa oraya böyle bir kanunu çıkarmağa onun da gücü yetmez.

Akıllarını başlarına alsınlar, Anayasaya sıkı sıkıya sarılsınlar. Onun sayesinde ayakta duruyorlar ve hükümet ediyorlar.

Anayasayı zedeledikleri, ayak altına aldıkları gün dünya başlarına yıkılacaktır. Hele bir çıkarsınlar şu deli saçması kanunu. Hele bir çıkarsınlar. Görürler...

GÖRÜNMEYEN SOYGUN

FETHİ NACİ

Ferruh Doğan

Adalet Bakanı Hasan Dinçere ithaf:

Tarihten Çizgiler:

YEDİ - SEKİZ HASAN PAŞA

DEVLETLER şimdiye kadar bize şu ve bu meselelerde alâyişli müsaadelerde bulunuyorlar gibi görünüyorlar. Lâkin iktisadi esaretle bizi felce uğratıyorlardı. Öteden beri bize bazı şeyleri vermiş gibi, bizim bazı haklarımızı tanımış gibi vaziyet alırlar, hakikatte iktisatta elimizi kolumuzu bağlarlardı. Bu esarete katlanan rical memnundu. Çünkü zahiren azametli bir istiklâl temin etmişlerdi. Fakat hakikati halde milleti mânen miskinlik çukuruna atmışlardır. Bunlar iktisadi mahkûmiyeti gayri müdrik bedbaht hayvanlardı.

Atatürk söylemiş bunları, 44 yıl önce. Ne yazık ki Türkiye'nin **«iktisadi mahkûmiyeti»** olduğu gibi sürüp gitmekte. Sadece, **«iktisadi mahkûmiyeti gayri müdrik bedbaht hayvanlar»**la iktisadi mahkûmiyetten kurtulmak için çıkar yollar arayanların çatışmaları gitgide daha keskinleşmekte, gitgide daha su yüzüne çıkmakta. **«Derya dediğin uyur uyur uyanır»** demiş bir şair; **«bedbaht hayvanlar»**, karşılarında bir avuç ülkücü aydın yerine, gitgide uyanan, bilinçlenen bir kitle görmenin rahatsızlığı içinde.

Tek yolu var iktisadi mahkûmiyetten kurtulmanın: **Toprak reformunu yapmak ve hızla sanayileşmek.** Oysa Atatürk'ün sözlerinden 44 yıl sonra, bugün, Türkiye'de çalışan insanların hâlâ ancak yüzde 10'u sanayi alanında çalışmakta. Atatürk'ün, 1936 ve 1937 yıllarında, Meclis açış nutuklarında ısrarla üzerinde durduğu toprak reformu ise bir uzak hayal. Yabancı tekellerle yerli işbirlikçilerinin Türkiye'nin sanayileşmesine engel oluşları, Türkiye'yi dışarıya bağlı ve bağımlı geri bir tarım ülkesi olarak tutmaları, görünmeyen bir soygunun sürüp gitmesini garantilemekte.

YALNIZ Türkiye'nin değil, **«iktisadi mahkûmiyet»** içindeki bütün yoksul ülkelerin en önemli meselelesidir görünmeyen soygun: Memleketinizden bir şeyler alırlarken de soyarlar sizi, memleketinize bir şeyler satarken de! Mekanizma gayet açıktır! Yeryüzünde yaşayan insanların yüzde 35'i bugün komünist ülkelerde yaşamaktadır; Marx'ın, Komünist Beyannamesi'nde, **«Avrupa'nın üzerinde dolaşan hayalet»** dediği komünizm, bu ülkelerde bir hayalet olmaktan çıkmış, bir sosyal düzen haline gelmiştir. Bu ülkeleri sömürmek artık imkânsızdır kapitalist dünya için. Ne kalıyor geriye? Gelişmiş kapitalist ülkelerin nüfusu dünya nüfusunun yüzde 15 kadarı olduğuna göre az gelişmiş ülkelerin meydana getirdiği Üçüncü Dünya: Yani dünya nüfusunun yarısı. Kapitalizmin, mamullerini sürmek, buna karşılık, ilkel madde ve tarım ürünü sağlamak için elinde kala kala Üçüncü Dünya kalmıştır. (Kapitalist ülkeler komünist ülkelerle ticaretlerini artırmak çabasındadırlar; ama az gelişmiş ülkelere uyguladıkları sömürü metodlarını onlara uygulamalarına imkân yoktur.) Emperyalizmin amacına ulaşabilmesi az gelişmiş ülkelerin tarım ülkeleri olarak kalmasına bağlı. Böylece, zorla kabul ettireceği düşük fiyatlarla bu ülkelerden ucuz ilkel maddeler, tarım ürünleri sağlayacak, buna karşılık, bu ülkelere istediği gibi ayarlayacağı fiyatlarla mamul maddeler, makineler satacaktır. Bu sömürme düzenini sürdürmek için, bir yandan az gelişmiş ülkelerin sanayileşmelerine engel olurken, bir yandan da bu ülkelerin komünist ülkelerle ticari ve iktisadi ilişkilerini kısıtlayacaktır.

SONUÇ ortadadır. 1951'den 1961'e kadar Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkelerinin ihraç ettiği ilkel maddelerin genel fiyat seviyesi (petrol hariç) yüzde 33,1 düşmüştür; maden ve tarım ürünlerinin fiyatlarındaki düşme ise yüzde 39,2'ye erişmiştir. Oysa aynı 1951 - 1961 arasında emperyalist ülkelerin sattıkları mamul maddeler fiyatlarının genel seviyesi yüzde 3,5 artmıştır; bunlar içinde az gelişmiş ülkeler için önemi büyük olan makine donatımlarının fiyatı ise yüzde 31,3 artmıştır. 1951'deki dünya fiyatlarıyla hesaplanırsa, 1952'den 1961'e kadar geçen süre içinde Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkeleri, ihraç ettikleri maddelerin fiyatlarının düşürülmesi ve ithal maddelerinin fiyatlarının yükseltilmesi sonunda 41 milyar 400 milyon dolarlık bir kayba uğramışlardır.

Bu sömürü düzenini bütün somutluğuyla gözler önüne seren bir örnek: 30 ilâ 90 CV'lik bir traktör ithal edebilmek için Gana 1955'te 3,06 ton kakao ihraç ederken 1962'de 7,14 ton kakao ihraç etmek zorundaydı; aynı yıllar için Brezilya 2,38 ton kahve yerine 4,79 ton kahve; Mısır 2,11 ton pamuk yerine 3,41 ton pamuk; Birmanya 26,35 ton pirinç yerine 32,57 ton pirinç ihraç etmek zorundaydı. Bu dönem boyunca birçok az gelişmiş ülke, bütün imkânlarını kullanarak, ihracat hacmini artırdı; fakat elde edilen döviz geliri azaldı. Çünkü emperyalizm, sattığının da aldığının da fiyatını dilediği gibi tespit edebiliyordu. Az gelişmiş ülkelere **«tarım ülkeleri kalarak gelişmeleri»**ni tavsiye edenler, bu korkunç sömürü düzeninin bilinçli ya da bilinçsiz uşaklarıdır.

NEDIR görünmeyen soygunun Türkiye'den götürdükleri?

Elimizde Devlet Planlama Teşkilâtı'nın bir araştırması var. Bu araştırmanın ortaya koyduğu gerçekler şunlardır: 1951'den 1964'e kadar, 14 yıl içinde, ihraç fiyatlarımızın düşürülmesi sonucu olarak kaybettiğimiz miktar tam 1 milyar 8 milyon dolardır. Yani kapitalist ülkeler bizden satın aldıkları tarım ürünlerinin ve ilkel maddelerin fiyatlarını durmadan düşürmeselerdi, 14 yılda, ihracatımızdan 1 milyar dolar fazla gelir sağlamış olacaktık!

Devlet Planlama Teşkilâtı 1956 - 1964 yıllarındaki ithalât durumunu da incelemiştir. Bu yıllarda, ithal mallarındaki fiyat yükselişleri bize 252 milyon dolara mal olmuştur.

İhracat ve ithalât dolayısıyla bu kadar kısa süre içindeki görünmeyen soygun 1 milyar 260 milyon doları bulmaktadır. Türk kamu oyu, bu soygunun ancak petrolle ilgili yanını bilmektedir; yani yüzde 35 ucuza petrol sağlamamız mümkün olduğu halde sağlayamadığımızı!

Bu korkunç sömürü ilişkisinin ortadan kaldırılması, bu ekonomik yapı içinde, dış ticareti devletleştirmekle gerçekleşecek şey değildir. Mesele, Türkiye'nin ekonomik yapısını değiştirmek, geri bir tarım ülkesi olmaktan kurtulmak ve hızla sanayileşmektir. Türkiye'nin «iktisadi mahkûmiyet»ten kurtulmasının başka yolu yoktur.

NE var ki bu geri ekonomik yapıdan kurtuluş, içerde kapitalist olmayan bir kalkınma yolunu uygulamakla, toprak reformu gibi sosyal yapı reformlarını gerçekleştirmekle, dışarda da millî haysiyetimize yakışır, bağımsız bir dış politika izlemekle mümkündür. **«İktisadi mahkûmiyeti gayri müdrik bedbaht hayvanlar»**, her zaman, her az gelişmiş ülkede böyle bir politikaya karşı çıkmışlardır. Bilinçlenmiş halkın politik gücü, **«bedbaht hayvanlar»**ın politik gücünü yeninceye kadar, görünen ve görünmeyen bütün soygunlar devam edecektir.

Yeraltında Bir Anadolu - I

DOĞU
YENİ Bİ

KIŞTA DOĞU

ANT İdarehanesinden bizim Yaşar Kemal'le işbölümü yapar gibi ayrıldık. Eski bardakların çoktan çöp tenekesine atıldığı gibi, **«Sana kaymaklı kadayıf, bana Dilber Dudağı»** diyenlerin de kökü tükenmekte herhalde. Neden derseniz, halk sevgisi divancıların **«aşk»**ını bastırmış da ondan. **«Sana ölüler, bana diriler»** dedik ayrılırken. Zengin mezarlarıyla yoksul evlerini Yaşar'dan okudunuz. Sıra geldi yaşıyor sandığımız Doğu Anadolu insanının karakış altındaki çekisine...

Radyoların hava durumuyla ilgili bültenlerini dinliyor ve Kayseri'den ötede kara yolları yanında demiryollarının da yer yer kapalı olduğunu, otobüslerin yolcularıyla yittiğini, trenlerin kara saplandığını, kar kalınlığının Bitlis'te iki buçuk metre, Van'da iki metre olduğunu... izliyordum. Üstelik havalar gündengüne bozuluyor, bu arada kar kalınlıkları artarken yollarda yolcular donuyor, Van Gölü'nde vapurlar tepe takla olup karaya oturuyordu fırtınadan.

Meclis'teki her konuşmasında, köyün çirkinliklerini ve yoksuluğunu yazdığımızdan dolayı bizi kınadığını açıklayan Eğitim Bakanı'nın, köyün iyi yanlarını yazmadığımız için bizi Bakanlık emrine aldığındanberi iki aydır özgürdüm. İstediğim yere gider, istediğim gibi gezer ve de istediğim kadar kalabilirdim. Yurt hizmetini adam takip ettirmek biçiminde anlayarak nereden binip nerede indiğimizi, nerede neler yaptığımızı saptamaya çalışanlara bakmayın siz. Biz biliyoruz ki Misakı Millî hudutları dahilinde seyahat serbesttir, hem de pasaportsuz olarak serbesttir.

İşte bu hava içinde ve ne olursa olsun, Zemherinin çatır çatır ses veren ayazında Doğu'yu göreceğim, düşüncesiyle düştüm yollara. Paçalı pazen donlara, boynumu boğazımı kapatan yün başlıklara büründüm bir uçtan. Belki hükümetin burada oturduğundan korkmuş olacak ki kış Ankara'ya güçlü yüklenemiyor ne olsa. O da düşkünlerin olduğu yere, Doğu'ya yükleniyor...

Doğu mu? Ne gelir akla Doğusu deyince Anadolu'nun? Bundan onyedi yıl önce yayınladığım bir kitabımın ilk cümlesi şöyle başlıyordu : **«Doğunun adı çıkmış, çektiklerimize bakıyorum da, acaba Doğu'dakilerin durumu daha kötü olabilir mi diye düşünüyorum, tüylerim ürperiyor...»** Evet, ayrandan aşağı su olduğu gibi, beterin beteri var mıydı acaba? Anadolu'nun yoksul göbeğine taş mı çıkartacaktı Doğusu?

Trende köy satılıyor

Gideceğim yerde ısı, eksi 27 ile eksi 42 arasında değişmekteyken, Ankara'yı eksi 14'te bırakıp hareket ettik. Hemen de yurdun günlük sorunları ve Doğu insanının çektikleri üzerine tartışmalar aldı yürüdü kompartımanda. Yol arkadaşlarımızdan birisi müteahhit, birisi de Köy Enstitüleri Devrinin Gezici Öğretmenlerinden Deli Bedrettin. Müteahhidin yanında bir ANT var. Seviyor musun, dedim, merak ettim aldım, dedi. Aman sürsün bu merak, dedim. Bedri halk adamı. Tunceli dağlarında çarıklardan sonra tabanlarını da eskitmiş okul yaptırmak için. Ağalarla ve siyaset kodamanlarıyla başa çıkamayınca silâh yere etmiş, Ankara'ya zor atmış kapağı. Ama yüreğindeki dert yığını olduğu gibi duruyor.

«Bizde» diyor **«açığa güreşilmez. Çekirge çiftleşmesine benzer bizde hayat. O yüzden dünyada tekiz. Tıpkı, öteki yaratıklarda dişi altta olduğu halde çekirgede dişinin üste çıktığı gibi. Hem de erkeğini yer bitirir ve öylece tatmin olur. Öyle değil mi bizde, kancak güreşenler öteklerin üstüne çıkıp da onları bitirince tatmin olmuyorlar mı?»** Ve kendisi Eğin'li olduğu için, Eğin türküleri gibi uzayıp gidiyor konuşması. Anası hastaymış, belki de ölmüş. **«Anam erkek çekirge»** diyor, **«tüm Doğu insanı erkek çekirge. Onun çektiğini çeken yoktur dünyada. Bilir misiniz bizim taraflarda gelinler ninniyi nasıl söyler çocuklara?»**

Anlatıyor sonra. Bir yandan da ağlıyor, yarı anasına, yarı kendisine, yarı vatandaşlarına:

«Büyü de Harbiye Nezaretine odacı ol, der bizim gelinler, ninni söylerken. Odacılığa çoktan razı köyden kopanlar hâlâ. Demek eskiden daha da önemliymiş odacılık...»

Git git bitmiyor tren yolculuğu. Ekspres koymuşlar adını ama, kağnıdan ayrımı yok. Dağda derede puf deyip duruyor. Yok teker kırılmış yok önde kara saplanmış vagonlar varmış... Hareketimizin üstünden 24 saat geçtikten sonra ancak Malatya'ya varabildik. Ondan sonra iyice belli oluyor tren süpürücülüğünün, odacılığın nasıl gözde olduğu. İş olsun da ne olursa olsun, ücreti ne kadar olursa olsun, hiç yoktan iyi, diyor yolcular. Biletim ikinci mevki idi. Ama yerimde hiç oturmadım nerdeyse. Üçüncü ve birinci mevkilerde konakladım. Üçüncüde işsizlikten söz açılırken, birinci mevkide köy satımı yapılıyordu. Köy alım-satımı Malatya'dan sonra hızlandı. Gayet olağan konuşuluyor, köy ve içindeki insanlar kuzudan ayrımsız alınıp satılıyor.

«Ağabeyim üç köy sattı, bir yılda yedi. Ben de geride kalan iki köyü satılığa çıkardım. Eğer sizinle anlaşamazsak gazeteye ilân vereceğim» diyordu birisi.

Birisi de köyle birlikte satılmış, ağa değiştirmiş yani. Yeni ağasından hiç hoşnut değil. Nitekim gelip Muş istasyonunda bir iş bulmuş.

«Bizim köy satıldıktan sonra hiç tadı kalmadı» diyor durup durup..

Elâzığ'dan sonra trenin camları yanında koridorlar da buz tutuyor. Tipi kompartımanlara giriyor kıyıdan köşeden. Musluklar dondu. Tren kendi kendini ısıtamaz oldu.. Kar kalınlığı gittikçe yükseliyor. Trende ve istasyonlarda insanların başı gözü sarılı, soğuktan. Köylerde daha şimdiden hayvanlara verilecek kuru otların tükendiği, ekmek sıkıntısı başladığı, yolların kapandığı... Üstüne haberler geliyor inen binen oldukça. Onlar konuşuluyor, yorumlanıyor bir uçtan. Derken eğitime geliyor söz, bir ara. Birinci Mevki kompartımanlardan birinde Bitlis Eğitim Müdürünü buldum, Malatya'dan binmiş. Karısı Hatay'daymış, kendini Bitlis'e sürmüşler.

«Arama» diyor, **«buralarda eğitim adına bir şey arama artık. Zorla tayin edilen öğretmenler gelir, bir yıl bile durmadan işini uydurup giderler. Gel-geç yeri buralar. Yönetmelik program, kanun hep lafta kalır. O yönden de buralara ulaşamaz devletin kolu. Onlar da turist gibi uğrar geçerler. Bakanlık yönetmelikleri uygulasa, öğretmenler üç yıl falan dursalar, daha verimli ve yararlı olurlar. Sonra da, malûm burası Doğu. Asıl öğretmen pek geçmez elimize. Muvakkatlarla, vekillerle durumu idare ediyoruz. Müfettişlerimizin de hepsi jet. Öyle ya, Doğu burası...»**

Doğuda bir Amerikalı

Muş'a doğru pencereyi kapıyı hiç açamaz olduk. Ayaz kesiyor kapı açılınca. Kar telgraf direklerini içine almış.

Ve karı yara yara Tatvan'a girdik bir gece yarısı.

Bütün soğukluğuna ve donmuşluğuna karşın, trenden iner inmez kara gömüldüm. İnsanın iliklerine işliyordu soğuk. Binaların saçaklarından ağaç gövdeleri sarkıtılmış gibi buzlar sarkıyordu. Buzların üstünü kar kapatmış, yere doğru yaklaşan **«kardan saçak»** gittikçe uzuyor..

Gar lokantasında bir kaç memur yorgun savaşçılar örneği demlenmekte. Sonradan Ali Bey olduğunu öğrendiğim bir mühendis, yemez içmez duvarlara bakar. Duvarlada, özenle çerçevelenip asılmış kapak kızları, sayamayacağınız kadar... Çayları üstüste yuvarlamaya başladım ısınabilmek için. Radyoda Muzaffer Akgün, canım türkülerden birini söylüyor:

«Şu karşıki dağda kar var duman yok..»

Gene de bu mevsimi deyimlemiyor türkümüz. Çünkü, her yanı kar bastırdığı gibi duman da bastırmış. Nemrut Dağının eteklerini saran duman Tatvan'ı da içine almış..

Yolda tanıştığım Mühendis Bertan Bey beni **«Amerikalı»** ile tanıştırıyor. Onların yardımıyla Karaman Oteli'ne kapağı atıyoruz ama, otelin içi dışından ayaz. Masallardaki Ayaz Bey'in çardağı kadar soğuk.. Sobada dört parça odun var, hakkımız onu yakmak. Cebimdeki paranın hepsini verip üstüste yaktırmak geçse de içimden, olanağı yok. Çünkü odunlar da suyunu çekmeye başlamış. O yüzden, ister istemez odunumun parası yerine sonra gelecekler ne olacak, diye düşünüyorlar. Kar dam boyu bastırdı mı böyle, yiyecek sıkıntısı yakacak sıkıntısıyla atbaşı gidiyor. Kıtlık olunca da para geçmez, biliyorsunuz. Üstelik bizde karla da ilgisi yok sanırım ekmek ve odun sıkıntısının. Deliye her gün bayram dedikleri gibi, **«Gamla yüklenmiş bayırlar, çıplak değil»** diye nitelenen bir ülkede her zaman olur odun sıkıntısı... Ekmek derdine gelince, o her zaman kıldan ince kılıçtan keskin bir dert olmuştur halkımın başında. Olsa ve depolansa buğday, kar yeter mi kıtlığı çağırmaya, değil mi ama?

Trende soğukların iğne gibi ince ince batmalarını saymazsak, ilk çivi kesmem Tatvan gecesinde oldu. Götüremeyeceğim kadar giyisileri üstüste giy-

Arkadaşımız Mahmut Makal, Van Gölü'nü vapurla geçiyor..

CEPHESİNDE
R ŞEY YOK!

MAHMUT MAKAL

diğim halde gene bıçak gibi kesiyordu soğuk.

Vapurun akşamdan gitmesi gerekirdi Van'a. İlk o gece fırtına izin vermediğinden sabaha kalmışız. Sabahleyin Amerikalı buldu bizi gene. Hele şu Amerikalı'yı tanımanızı çok isterim önce:

Onsekiz yaşında gürbüz bir esmer çocuk. Çorabı dize, başlığı omuza kadar çekmiş. Çok güzel türkçe konuşuyor. Türkçeyi bir kaç ayda öğrendiği için ve de iyi konuştuğundan **«Amerikalı»** diyorlarmış. Konuşmanın yanında okuma yazmayı da hemen öğreniverrmiş. İngilizce'yi iyi bilen bir Türke takılacak adı, türkçeyi iyi bilen bir **«kürt»**e yükleyivermişler... **«Boş adam»** Amerikalı. Hamala öyle diyorlar burda.

Hareket etmeden bir çay içelim dedik. Otelin bitişiğindeki kahvenin duvarları da çerçeveli çıplak kadın resimleriyle fırdolayı süslenmiş. Türlü çeşitli yamalarla donatılmış urbanlarının içine gömülmüş insanlar bir yandan çay içiyorlar, bir yandan duvarları süzüyorlar. Gözleri hep duvarlarda.. Nerede emirnameciler, nerede Orhan Seyfi, niye tıkamıyorlar komünistliğe giden yolları?.. Dergi kapağında, takvim yaprağında derken Anadolu'nun kıyını köşesini doldurmuş bu çıplak resimler. Uygarlaşmadık demek de yalan olur bu görünü karşısında. Bunu uygarlaşma sayanlarla komünistlik sayanlar kendi aralarında bölüşedursunlar, biz yollanalım Van'a.

Zıtlıklar dünyası

Anadolu insanı zıtlıklar içinde gelip zıt..r içinde gitmekten yakasını kurta..ayacak mı? Biri çok zengin biri çok yoksul, biri bütün olanaklara sahip, öteki değil. Biri yer biri bakar. Biri bağnaz biri değil. Biri bağımsızlıktan yana öteki uşaklığa fit. Biri uygarlaşmak, dünyaya gözünü açmak ister öteki gözlerine perde çeker... Duvarları dolduran çıplak resimlerin arasında da **«Allahın dediği olur»** levhaları vardı yer yer. Vapurda bir kadın var, giyimi rahat, şu bildiğimiz etek kazak, manto... İki de çarşaflısı var. Vapur yolculuğu boyunca tam beş saat hiç kıpırdamadan dimdik durdular çarşafın içinde. Tepeden tırnağa örtmüş çarşaf onları; göz kafa hepten içerde. Bir erkek de başlarında bekçilik ediyor...

Ve Van'a doğru yola çıkınca, zamanın değerini yitirdiğini anlıyorsunuz. Günlerin adını unutuyorsunuz, saatin nerelerde olduğunu aklınıza bile getirmiyorsunuz. Kültür kuruluşları zaten yer etmemiş buralarda. Gazete görüp de dünyada, yurtta ne oluyor diye meraklanan bulamazsınız. Hele bu mevsimde gazete onbeş günde bir ya geliyor ya gelmiyor. Onun için, birkaç arkadaşla hep açlık, çıplaklık ve makina özlemi gibi, halkımızın geçmişten geleceğe uzanan sorunlarını tartıştık vapur yolculuğu bitene'de'k.

Binaların yarı yerinedek yükselmiş kar. Beyazdan başka bir şey göremiyorsunuz. Düz beyaz çarşafı seriver-mişler Van'ın ve dağlarının üstüne. Binaların saçakları salkım salkım buz. Her şey donmuş. Ne evlerde ne ev dışındaki çeşmelerde sular akmıyor, don.

«Bu kar nisana kadar yatar» diyor Vanlılar. Şehir içinde kızaklar çalışıyor. Isı Van'da 27, Özalp'da 30... Tugay'da iki tane nöbetçi eri kurtların parçaladığını anlatıyorlar. Birini soğuğun getirdiği uykuda yakalamış. İkinci gün de beş kurda karşı mermisiz tüfekle savaşarak yenilmiş nöbetçi. Hakkâri'ye giden yolu açmaya çalışan graydeleri yöneticileri ölmüş iki gün önce, soğuktan... Akşam yaklaştıkça soğuk dayanılmaz hale geldi. Nuh Palas'ın Tatvan Oteli'nden hiç mi hiç ayrımı yok. Çivi kesmeye, uykusuzluktan, bacaların kar yutmuş damları seyretmeye devam edeceğim herhalde...

Memurlar tir tir tirtiyor Van'da. Yalnızca soğuktan mı? Değil. Soğuğun yanında partizanların baskısı. Sürgün, aç bırakma tehditleri. Sanki doyurmuşlar gibi. Ne memur tok ne vatandaş. Hep açlıktan bahsediliyor. Açlık almış yürümüş şehrin kenar semtlerinde. Kömürü, sobası, tezeği, giyeceği olmayan, kupkuru bir kümese başını sokmuş binlerce aile, belki burda olduğu gibi Ağrı'da, Erzurum'da da ekmeksiz. Ciğercinin kedisi bu kez de **«Açlıktan bahsediyorsun»** derse, tekmeyi yediğinin resmidir, artık ta buraya geldi. İşte bunların sözünü edenin başını yemeye hazır olanların kurduğu Komünizmle Mücadele Derneği. Sakallı sakalsız ne kadar din tüccarı varsa orada. Bir dükkânın, bir yazıhanenin yerini tarif ederken bile bu dernekten itibaren tarif ediyorlar. Komünist Derneği'nden ilerde, onun solunda gibi...

Halk çalışkan. İşsiz ama. Onun için de bakımsız. Çukurova'da pamuğu, Karadeniz'de fındığı, Ege'de tütünü toplanmadan ya da bir yıl önce ölü değerine kapatan kapkaççı tüccar, Doğu'da ve özellikle Van'da da doğmadık kuzuları satın almış sözümona. Açlık tak demiş, büyüyünce ikiyüz lira edecek kuzu doğmadan yirmibeş liraya bile alınabiliyor. Borcunu ödemeye düşkün Doğu halkı, kuzusunu satıp bu borçları kapatmaya çalışıyor ama yıl yıldan kötü geldiği için işin içinden çıkamıyor. Tıpkı Türkiye'nin Amerika arşısındaki durumu gibidir, köylünün ağa ya da tüccar karşısındaki durumu... Bizim Öğretmenler Sendikası Başkanı Talât Bey bu işlerden söz ederken bir ara ağladı, Erkek Sanat Enstitüsünün çevresindeki evlerin önünde... **«Bu insanlara lâyık bir düzen gerek»** diyor Talât Bey. **«Mahsul için kooperatifler, çocukları hayata hazı.:ayacak bir eğitim düzeni, köylünün - kentlinin kalkınma azmiyle birleşen bir tut..m gerek.»**

Hayat Van'da, tam anlamıyla ateş pahası. En berbatından bir göz evciğin yüzelli lira aylık kirası. Üç.yüz, beşyüz, bin liraya doğru uzayıp g.diyor kiralar. **«On liradan aşağı bir öğle kahvaltısı edilmez burada»** diyo..lar pahalılığı anlatmak isteyenler. Uygulamasını da yaptık bunun, ötekiler gibi doğru. **«Bir sosyalist ülkede ev kiraları.nın, aylık kazanca oranı yüzde sekiz - on»** dediğim zaman, çevremi alan öğretmenlerin ve kahveyi dolduran insanların ilk şaştıkları şey, bu sözü nasıl edebildiğim, ikincisi de bu söylediğimin gerçek olup olmadığı hususuydu.. O kadar sindirmişler ki onları!..

Diyor ki bir arkadaş:

«Kız başlıkları da otuzbine kadar fırladı, al alabilirsen. Orada bu işler nasıl?»

Doğu'ya giden trenlerin pencerelerinden her zaman göze çarpan görüntülerden biri... Doğunun dramı insanlarının yüzlerinde yansımaktadır.

Ben de buna şaştım. İnsanını kurtarmış ülkelerle insanını satan ülkelerin farkını anlatmaktan zor bir şey yok.

Karayollarında ve demiryollarında çalışan mühendislerle görüştüm Van'da. Genç mühendisler almış yürümüş ama onları denetleyenler vardı, Nuh deyip peygamber demeyen cinsten. Gençler, çevrenin durumunu açıklıyorlar ve **«Türkiye'nin bünyesi sosyalizmi kaldıramaz»** diyenlere bir bir anlatıyorlardı **«bu bünyenin kaldırabileceği tek şeyin sosyalizm olduğunu.»** Kulaklarımla duymasam inanmazdım. Bir avukatla bir karayolları müfettişi her oturdukları yerde şunu işliyorlar: **«E.. âdil vergi sistemi bizde, hükümetse var, meclisse var, adliyeyse var, demokrasi var, daha ne istiyorsunuz. Sınıf farkı istiyorsanız Türkiye'de o yok. Sınıfsız ve dertsiz bir kitleyiz biz.»**

Gidebileni yerli filmle, gidemeyeni sefaletle, okuyabileni Hayat, Ses, Salıncak, Siz ve Foto Romanlarla ezilen, düşünme yeteneği dumura uğratılan insanlara, ne anlatırsanız gider. Nitekim anlatmakta devam ediyorlar. Yanımda oturan kara kuru bir adam, astı durumunda olan genç mühendislere şunları anlatıyordu (halk zaten uyuşturulduğu için elde avuçta kalan gençlerle uğraşıyor herkes):

«Sosyalist ülkelerde hürriyet yok. İnsanlarda neşe, heyecan yok. Ezilmişler, posaları çıkmış. Tam esaret hayatı yaşıyorlar...»

«Ne zaman gittiniz üstad?» dedim.

«Allah göstermesin, Avrupa'ya gidip gelen'erden duydum» dedi...

Durup dururken laf neden buraya getiriliyor, onu da anlamadım...

Son olarak Van'da, şehrin yedi kilometre dışındaki Van - Kotur demiryolu şantiyesine gittim. Makineleri CENTO veriyor. Kredi yardımı olarak veriyor. Uzun sürede ödeyeceğiz gene... Cento'nun isteğiyle yapılıyor bu yol. Hududa kadar doksan kilometre. 1969'da biteceği söyleniyor. İran çoktan bitirmiş payına düşeni. Londra'dan gelip İran'a, Pakistan'a, Hindistan'a ve Singapur'a... gidecek yol. Londra - Bombay, hiç inmeden.

Ertesi sabah, yolun kapalı olduğu söylentileri arasında ve tipi devam ederken, Erciş doğrultusunda yola çıktım. Durağım Ünsel köyü olacak...

(Devamı var)

10 Mart'ta bütün Zonguldak kan ağlamıştı...

İŞÇİ SINIFININ YAS GÜNÜ: 10 MART

● Zonguldak olaylarının yıldönümünde anma törenleri düzenlendi — Türk İş, işçi sınıfına nasıl ihanet etmişti — DİSK terör kanununa karşı direnecek...

TÜRK işçi sınıfı tarihinde ilk defa devlet kuvvetlerinin kurşunlarıyla işçi kanı dökülmesine yol açan ve bir işçi kuruluşunun kendi sınıfına ihanetini en açık şekilde ortaya koyan Zonguldak olaylarının patlak verdiği 10 Mart gününü, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu *"Büyük Yas Günü"* ilan etti.

İki yıl önce vuku bulan kanlı olayların yıldönümü olan 10 Mart Cuma günü, hak mücadelesinde şehit düşen işçileri anmak üzere İstanbul'da DİSK tarafından, Zonguldak'ta da Maden İşçileri Sendikası tarafından anma törenleri düzenlendi. DİSK ve üye sendikalar adına İstanbul Taksim Anıtı'na siyah çelenkler konuldu.

İşçilerin yas günü dolayısıyla DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler şu demeci verdi:

"10 Mart 1965 günü işçiler 30 Kuruş için kurşunlandığı ve Zonguldak emekçilerinin anayasadaki grev hakkını kanlarıyla savundukları günün ikinci yıldönümüdür. İki yıl önce Zonguldak kömür işçileri haklarını savunmak için greve gitmişler ve ekmeklerini, en kutsal haklarını savunurlarken iki kardeşimizi şehit vermişlerdir.

Türk işçi sınıfı, kanlarıyla ekmeklerini savunan kardeşlerini hiçbir zaman unutmayacaktır..

Grev şehitlerinin anısı, her zaman, her işçinin yüreğinin en sıcak yerinde kutsal bir ışık gibi parlayacaktır."

Zonguldak'ta da Maden İş Sendikası Başkanı ve DİSK kurucularından Mehmet Alpdündar, 10 Mart olaylarının Zonguldak'lı maden işçilerinin kalbinde daima kanayan bir yara olduğunu ve o gün şehit düşen Satılmış Tepe ile Mehmet Çavdar'ın birer mücadele sembolü olarak her işçinin hatırasında yaşayacağını söyledi.

Türkiye Lastik İş Sendikası da, Türkiye Maden İşçileri Sendikası Başkanı Mehmet Alpdündar'a yas günü dolayısıyla şu telgrafı gönderdi:

"Günde 60 kuruş için Zonguldak'ta kurşunlanarak ölen iki işçi kardeşimizi saygı ile anıyoruz.

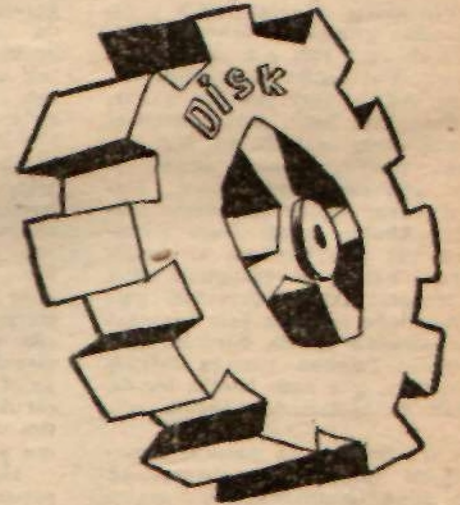
Türk emekçileri bu kara günü unutmayacak. Ekmek kavgalarında canlarını ve kanlarını veren kardeşlerimiz daima kalplerimizde yaşayacaktır.

Biz Lastik işçileri Zonguldak'ta canlarını veren kanlarını döken işçi kardeşlerimizin aziz hatıraları önünde saygı ile eğilir Türk işçi sınıfına kara bir günün yıldönümünde baş sağlığı dileriz."

İki yıl önceki kanlı olayı hatırlayanlar, maden işçilerinin bu hak mücadelesinde kimlerin nasıl tutum takındıklarını da hâlâ unutmamışlardır.

O zamanlar, işçi sınıfının tek temsilcisi olan Türk İş'in Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, grev'den önceki iki ay içinde maden havzasında işçilere hitaben çeşitli beyannameler yayınlandığını, bu beyannamelerin birinde komünizmin methedildiğini, Türk İş tarafından bütün bunların tarihleri ile tesbit olunduğunu gazetecilere söyleyerek âdeta bir polis ajanı gibi konuşuyor ve masum maden işçilerinin haklı mücadelesini lekelemeğe çalışıyordu. Demirsoy, işçilerin birbirlerine ıslıkla *"parola"* verdiklerini, aralarında bazı tahrikçiler görüldüğünü, çeşitli arabalarla Zonguldak dışından gelen bazı kimselerin işçilerle temas etmeye çalıştıklarını söyledikten sonra *"İşçilere tesir edebilecek bazı kimseler, devamlı şekilde tahrikçiler tarafından yöneltilmiş, hattâ bazıları sarhoş dahi edilmişti. Tahrik edenler, olaylar sırasında ortadan kaybolmuşlardır. Yayınlanan beyannameler de önemlidir. Bu durmlardan ilgili makamlar zamanında haberdar edilmiş, tedbir alınması istenmiştir."* diyerek bir çok masum insanın demirparmaklıklar arkasına atılmasına sebep oluyordu. Ne var ki, duruşmalar sonunda bu insanlar beraat ediyor ve Demirsoy'un işçileri savunacağı yerde sorumsuzca yaptığı suçlamalar, kendisini temsil ettiği sınıfa ihanet etmek durumuna düşürüyordu.

Türk İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un durumu da başkanınınkinden farklı değildi. O da, daha sonra yaptığı basın toplantısında *o* zamanki Türk İş Yönetim Kurulu Üyesi ve Lastik İş Sendikası Genel Başkanı Rıza Kuas'ı işçileri hükümet kuvvetlerine karşı başkaldırmağa tahrik etmek teklifinde bulunmakla suçluyor, ancak onun

Konyak - İş Konfederasyonu!

Dün sabah saat 11'de konyaklı bir basın toplantısı düzenleyen Türkiye Petrol ve Kimya İşçileri Sendikası Başkanı Ömer Faruk Akıncı, DİSK'e çatarak Türk İş'i savunmuştur. Konyaklı basın toplantısında DİSK'e karşı milliyetçi sendikacıların bir çatı altında toplanmasını sağlayacak yeni bir konfederasyon kurulacağı da açıklanmıştır.

GAZETELER
(11.3.1967)

da asılsız suçlamaları teypli bir basın toplantısında fiyasko ile sonuçlanarak sahibini ihanet halkasına dahil ediyordu.

Bu ihanet halkasında Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Başkanı Osman İpekçi ve Maden İşçileri Federasyonu Genel Başkanı Kemal Özer de vardı. İpekçi, *"Zonguldak hâdiseri, ne para zammından, ne de sendika başkanının tutumundan dolayı zuhur etmiştir. Ne olduğu bilinmeyen meşin ceketliler işçileri tahrik etmişler. Zonguldak hâdiseleri tamamen komünistlerin tahrikinden ileri gelmiştir. Kan akıtılmasına da komünistler sebep olmuştur"* diyor, Özer olayı şöyle izah ediyordu: *"Görülüyor ki, bir tertip vardır. Hakiki işçi hareketi değildir. Dışarıdan tahriklerle işçi bu hale getirilmiştir."*

İşçi sınıfı, Türk İş'in ve onunla aynı paralelde olan sendikacıların bu ihanetini affetmemiştir ve bu ihanet her yılın 10 Mart'ında ibretle hatırlanacaktır.

Türk İş'in telâşı

DİSK'in kuruluşu karşısında büyük telâşa kapılan egemen sınıfların ve Türk İş'in karalama ve bozgunculuk faaliyetleri geçen hafta da devam etmiştir. Türk İş Üçüncü Bölge Temsilcisi Asutay, İzmir'de Türk İş'e bağlı sendikacılarla birlikte ortak bir bildiri yayınlayarak DİSK'e karşı asılsız suçlamalarda bulunmuştur. Ancak Türk İş'çiler, DİSK yöneticileriyle yüzyüze gelip hesaplaşmaktan kaçmaktadırlar. Nitekim, Siyasal Bilgiler Fakültesi Fikir Kulübü'nün Türk İş ve DİSK yöneticileri arasında 15 Mart günü düzenlemek istediği "*işçi sorunları*" konulu açık oturuma katılmayı Türk İş Genel Başkanı Demirsoy reddetmiştir. Demirsoy, *"Bu açık oturumda bir kere daha AID yardımları söz konusu edilecek ve biz müşkül durumda bırakılmak isteneceğiz"* demiştir. Türk İş yöneticilerinin tartışmaktan kaçmaları üzerine Fikir Kulübü, DİSK yöneticilerine aynı gün bir konferans verdirmeyi kararlaştırmıştır.

Öte yandan, DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce, İzmir'de yaptığı bir basın toplantısında Türk İş'in iddialarını cevaplandırarak *"Genel Sekreter Halil Tunç'un kamuoyunu aldatmak amacıyla 800 Bin üyeye sahip bir Türk İş iddiasıyla ortaya çıkmış olmasına rağmen Türk İş'in aidat tahsil ettiği üye sayısı sadece 324.672 kişiden ibarettir. Şimdi bu miktardan en azından 50 Bin'inin koptuğunu ve kısa bir gelecekte ise bu kopuşun daha fazla olacağını düşünürsek, Türk İş'in nasıl bir istikballe karşı karşıya olduğu kendiliğinden anlaşılır. Türk İş yöneticilerine ve onlarla kader birliği yapmış olan bazı sendika ağalarına soruyoruz:*

1. Türk işçisi, toplu sözleşme ve grev yolu ile elde ettiğinizi zannettiğiniz ücret artışlarını, son yapılan zamlarla çoktan kaybetmiş, üstelik de cepten vermeye başlamıştır. Bu durum karşısında ne yapacaksınız?

.2. Üstünüzde AID'nin iğreti elbisesi vardır. Yarın bu emanet elbise üzerinizden çekilip alınınca haliniz nice olacaktır?

3. İşçinin oylarıyla iktidara gelen bir iktidar, anayasayı rafa kaldırma çabaları içindedir. Bu durum karşısında ne yaptınız ve ne yapmak niyetindesiniz?" demiştir.

Türk İş'in bozguncu faaliyeti karşısında Lastik İş Sendikası da üyelerine şu bildiriyi yayınladı:

"Son günlerde Türk İş bir yığın uydurmalarla senin karşına çıkıyor; bildirilerle seni bir sarı sendikanın saflarında birleşmeğe çağırıyor. Bugüne kadar Türk işçilerine sahip çıkmamış kişiler, DİSK'in kuruluşu karşısında suçluların telaşına kapılmışlardır.

Evet, Lastik İş Sendikası, Türk işçisine ihanet etmeği, Türk emekçisi ile alay etmeği adet edinmiş olan Türk İş'ten ayrılarak DİSK'i kurmuştur. Lastik İş'in tek güvenci, uyanmış, aydın, milliyetçi Türk işçi kardeşleridir.

Lastik İş'in karşısında kurdurulduğu söylenen Kauçuk - İş Türk İş'in kurdurduğu sarı bir sendikadır.

MEHMET ALPDÜNDAR
(Onları unutmayacağız)

Aldanmayacak, sendikanın senin için verdiği bu savaşta onun karşısına çıkanların tahriklerine kapılmayacak, birliği, dayanışmayı bozmayacaksın!"

"Direneceğiz..."

İKTİDARIN anayasayı rafa kaldırmak için getirmek istediği Terör Kanunu karşısında DİSK derhal harekete geçmiş ve Genel Başkan Kemal Türkler, cumartesi günü bir basın toplantısı yaparak şunları söylemiştir:

"Bugün Türk işçi sınıfı ve işçi haklarını savunan bütün sendikalar, büyük bir tehdit altındadır. Temel Hakları ve Hürriyetleri Koruma adı verilen tasarı, aslında işçi sınıfının anayasada yer alan bütün hak ve hürriyetlerine sansür çekmek amacını gütmektedir. Komünizm tehlikesi icad ederek sosyalist akımları cezalandırmaya giden yolun ilk durağı faşizmdir. Faşizm, hâkim sınıfların zorla iktidarda kalmaları düzenidir. İşçi sınıfını bilinçlenmesine karşı, haklarına sahip çıkmasına karşı, yokluklar ve yoksulluklar içinde bırakılıp aldatılmasını sağlayan bir terör rejimidir. Biz emekçiler olarak bu tasarının kanunlaşmaması için her türlü demokratik haklarımızı sonuna kadar kullanacağız. Faşizme "geç" demeyeceğiz..."

Satılmış Tepe ve Mehmet Çavdar'ın kurşunlanmalarına yol açan olay:

KOZLU İŞÇİLERİNİN HAKLARI NASIL ÇİĞNENMİŞTİ?

KEMAL SÜLKER

İŞÇİ HAKLARINI elde etme mücadelesine iki yıl önce, sosyal Anayasa düzeni içinde Zonguldak'ta kan bulaştırılmıştır. Kömür ocaklarında çalışan işçilere liyakat zammı hesaplanırken açık haksızlıklar yapılması işçilerin direnmesiyle karşılaşmıştı. Haksızca yapılan liyakat zamlarının dağıtımından E.K.İ. işvereni kadar Zonguldak Maden İşçileri Sendikası da sorumluydu. Çünkü işveren-sendika yöneticileri liyakat zammı listelerini danışarak, anlaşarak düzenlemişlerdi. Ancak işçiler, uzun yıllardan beri süregelen şikâyetlerinin önlenmemesinden ve haklarının boyuna çiğnenmekte olmasından bıkkınlık getirerek bu kez bu oldu bittiye: «pekiy» dememişlerdi. Onun için de Karadon ve Kilimli ocakları işçileri 10 Mart 1965'te «greve gidiyoruz» demiş ve ocaklara inmemişlerdi. Gelik Bölgesi grevi, hemen Üzülmez Bölgesi Çaydamar bölümüne intikal etmişti. Bu grev, her kararı boynu bükük kabul edecekleri sayılan işçilerin hiç de o uyuşukluk içinde olmadıklarını göstermişti. Madem ki Anayasa eksiksiz grev hakkını tanımıştı, madem ki direnme hakkı vardı ve madem ki, sosyal adalet düzeni gelecekti, öyleyse, liyakat zammı konusunda idarenin ve sendika yöneticilerinin adaletsizliğe dayanan anlaşması karşısında tepki göstermek gerekti.

HER NE KADAR, o zamanki Çalışma Bakanı «Ehliyet ve liyakat zammı için 6 milyon lira ayrılmıştır, bunun için de bir protokol imzalanmıştır. Amele kalkmış, bunu seyyanen dağıtın, demiş» diyordu ama, a m e l e, daha 1924 ten bu yana emekleriyle çalışan insanlara Osmanlı kafasıyla amele denmemesini, i ş ç i denmesini Atatürk'ten istemişti. İşte uyanan, emeğinin hakkını arayan işçiler, kendilerine «amele» gözüyle bakanlara karşı liyakat zammının âdil bölüşülmesi isteğiyle tek bir kalb gibi çarpmıştı.

Ne var ki, yöneticiler, iktidar değişikliğinin de taşkınlığıyla ve de işçilerin heyecanlı direnişinin şaşkınlığıyla binlece işçiyi silâh zoruyla dağıtmak yolunu seçmişti. Bu son derece hatalı davranış Satılmış Tepe ile Mehmet Çavdar'ın şehid düşmesi gibi kanlı bir sonuç doğurmuştu. Ama, mevhum tahriklerden, mevhum komünistlik suçlamalarından ve mevhum gizli kışkırtmalardan habersiz, Anayasaya sahip çıkan işçilerin aklı selimi, yöneticilerin ve on'arla ortaklaşa ağız birliği yapanların oyununa gelmemişti. O'aylar 87 işçinin sanıklanmasına, 14 ünün tutuklanmasına yol açmıştı.

Her doğal olayda, her sosyal oluşumda ille de bir «tahrik», bir «dış etki» arayan egemen çevrelerin anlayışına kendilerini kaptıran sözde işçi liderleri bu haklı direnmede de «bir tertip» aramışlar, işçilerin birbirlerine «ışıkla parola verdiklerinden» söz etmişlerdi, hattâ o dönemin en yetkili işçi lideri komünizmin medhedildiği beyannamelerden, bunların vaktinde ilgili makamlara duyurulduğundan bile bahsetmişti.

ŞEHİD İŞÇİLER 13 Mart'ta defnedildiler.

Tutuklanan işçilerin hiç biri, iddia edilen suçla cezalandırılmadılar.

Fakat 150 yıldan beri sorunları çözümlenmeyen Zonguldak kömür havzası işçilerinin insanca yaşaması, sosyal adalet içinde çalışması düzeni kurulmadı. İşçilerin en çok şehid verdiği Zonguldak'ta yer altında çalışan işçiler günde 16 saat çalıştırılır ve 13 lira alırlarsa, 7 milyon liranın 6 milyonu Mühendislerile Başçavuşlar arasında paylaşılırsa kazmacılara 50 kuruş, Başçavuşlara 500 kuruş, Mühendislere 1700 kuruş ayrılırsa ve üstelik işçilerin çocuk zamları da kaldırılırsa... işçiler bu düzensiz işletmeciliğe karşı elbette hak arama yollarına başvuracaklardı, seslerini duyuracaklardı.

Duyurdular!

NE YAZIK Kİ, yalnız maddi menfaatler alanında bir parça tatmin edilen işçiler sonradan bu tatmin edilişin de geçici olduğunu görüyorlar ve dâvanın özüne ise kolay kolay nüfuz edemiyorlar. Fakat gittikçe uyanan emekçiler, işçilerin devlet yönetimine demokratik yoldan ağırlıklarını koyamayınca Anayasada sınırları çizilen sosyal adalet düzeninin asla gelemeyeceğini anlıyorlar ve şimdi bu anlayışın yaygınlaşmasına çalışıyorlar. Zonguldak olayları, büyük uyanışın kanlı ve acı bir hatırası olarak daima yaşayacaktır. Satılmış Tepe ve Mehmet Çavdar'ın mezarlarının sessizliği, kendilerine ve arkadaşlarına iftira edenlerin, hele sendika lideri geçinenlerin kulaklarını sağır edici bir güç kazanacaktır gün geçtikçe...

DIŞ YORUM

Yeni bir barut fıçısı: Aden...

HÜSEYİN BAŞ

GEÇEN ayın ortalarından itibaren İngiliz sömürgesi Aden'de patlak veren kanlı olaylar, bölgede uzun süredir devam edegelen karışıklıkların, 1968 yılında gerçekleşmesi beklenen bağımsızlık arifesinde, yatışmak şöyle dursun, gittikçe artacağı hakkındaki yargıları doğrulamaktadır.

Arap yarımadasının güneyindeki Aden'den, Doğu'da, İran Körfezi boyunca uzanan Küveyt, Katar, Oman gibi stratejik olduğu kadar petrol zenginlikleri bakımından da son derece önemli sayılan prensliklerin Güney Arabistan Federasyonu adı altında bir araya getirilişinin 12. yılında uyanan Arap milliyetçiliği, Küveyt'ten Aden'e, değişik ölçü ve yöntemlerle de olsa, sömürge yönetimine amansızca direnç göstermektedir.

Büyük Britanya, İran Körfezi'ndeki petrol bölgelerine, 19. yüzyıl süresince, modern dünyanın koşullarıyla hiç bir şekilde bağdaşmasına imkân olmayan, şüphesiz, zaman aşımı tanımadığı için de genellikle «ebedi andlaşmalar» adıyla anılan bir dizi garip andlaşma ile yerleşmişti. Majestelerinin çıkarlarını «ebediyen» sürdürmeyi öngören «ebedi andlaşmalara» göre petrol prenslikleri «yabancı ülkelerle herhangi bir andlaşmaya imza koyamayacakları gibi, toprakları üstünde yabancı ülkeler temsilcilikleri bulundurma hakkına da sahip değildirler. Ayrıca, şeyhliklerin, topraklarını, İngiltere'nin rızası olmadan, yabancı ülkelere kiralamak, satmak ya da ipotek vermek yetkileri de bulunmamaktadır.» Ne var ki, 1958'de Irak'ta monarşinin devrilmesi ve Arap milliyetçiliğinin çığ gibi büyüyerek Orta Doğu'nun bütününe dal budak salması, İngiltere'yi İran Körfezi çevresindeki petrol sömürgeleri hakkında ciddi endişelere düşürmekte gecikmedi. Stratejik önemi yanısıra, muazzam petrol zenginlikleri - sadece Küveyt'in petrolden yıllık geliri 700 Milyon Dolar'ın üstündedir - dolayısıyla İngiltere ekonomisinde önemli bir yer tutan petrol prensliklerinin 19. Yüzyıl artığı, ipe sapa gelmez, ayrıca da buram buram sömürü kokan andlaşmalarla elde tutulmayacağı anlaşılmıştı. İngiltere, böylece, Irak İhtilâli'nin sonrasında, yeni sömürgeciliğin çeşitli oyunlarını bu konudaki geleneksel deneylerinin de yardımıyla oynamaya girişti:

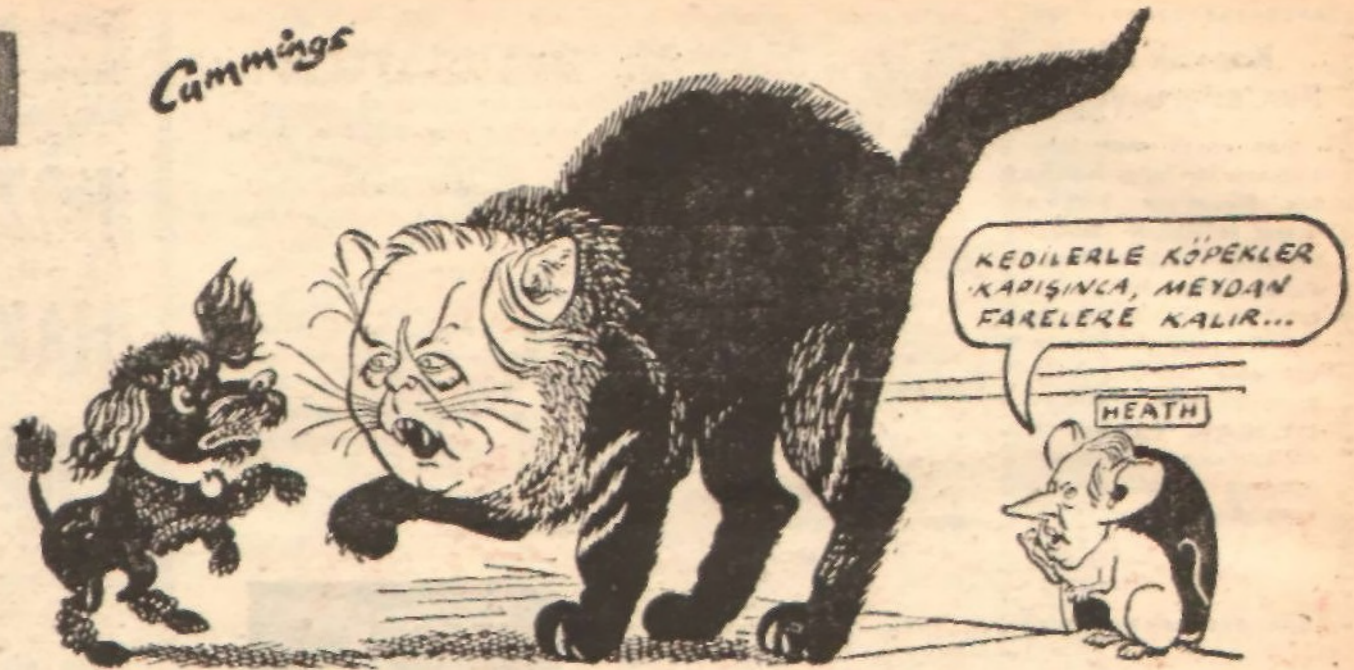
Ortadoğu'daki arap milliyetçiliğinin Nasırcı hareketin etkisiyle birbiri ardından bütün arap ülkelerine yayılması, Güney Arabistan Federasyonu prenslikleri halklarını da müstevliye başkaldırmaya sevketmekte gecikmedi. İngiltere o gün bugün gelişen Arap milliyetçiliğinin kökünü kazımak için bölgede özellikle Aden'de, ince yeni sömürgecilik oyunlarından, nazi mezalimini hatırlatan şiddet gösterilerine kadar her türlü çareye başvurmaktadır.

1964 Aralık ayında, majestelerinin sömürgeler bakanı Anthony Greenwood, Korsanlar Kıyısı prenslikleriyle Aden Kolonisi'ni içine alan Güney Arabistan Federasyonu'nun en geç 1968'de «Birleşik, demokratik ve bağımsız» bir ülke haline geleceğini açıklamıştı. Le Monde Gazetesi'nin 2 Mart tarihli başyazısında hatırlattığı gibi, Wilson'ın işçi hükümeti bugün yine aynı düşüncededir. Ne var ki, işbaşındaki işçi hükümeti, büyük çıkar sağlayan sömürgeler söz konusu olduğunda - başka bir açıdan Vietnam konusunda olduğu gibi - tutum ve davranış bakımından en azılı muhafazakârları bile fersah fersah geride bırakmakta herhangi bir sakınca görmemektedir. Gerçekten de Wilson Hükümeti, 1964 Aralık ayı açıklamasından bu yana bölgenin gerçek bağımsızlığa kavuşması yolunda hiç bir ciddi adım atmamış, tam tersine, 1965'te anayasayı rafa koymak, Makkavi Hükümetini işbaşından uzaklaştırmak gibi vahim hataları olan beceriksiz bir politikanın uygulayıcısı olmuştur. Wilson Hükümeti'nin bu politika ile başta bizzat Başbakan Makkavi ve sendika lideri Asnag olmak üzere çok sayıda Aden'li «ılımlı» milliyetçiyi silâhı seçenlerin safına itmiş olduğu bugün genellikle teslim edilen bir husustur.

İngiltere'nin «ılımlı milliyetçiler»den uzaklaşarak sultanlara yaklaşmasının en başta gelen nedenlerinden biri, «ılımlı milliyetçilerin» de Britanya'dan Aden Üssü'nü terketmesini istemeleri olmuştu. Oysa, İngiltere, Kıbrıs'tan Malezya'ya, Nijerya'dan Basutoland'a, bağımsızlıktan sonra da çıkarlarını sürdürecek imkân ve araçları terketmek niyetinde olmadığını defalarca ispat etmişti. Böylece Aden'li milliyetçilerle sömürge yönetimi arasındaki bütün bağlar kapmuş, oldu. Ne var ki, Wilson'ın bölgede uyguladığı pek becerikli olmayan politika, çok geçmeden, aralarındaki anlaşmazlıklara rağmen, çeşitli eğilimlerdeki milliyetçi unsurların tek cephede birleşmesine yol açtı. Aden'li ılımlı milliyetçilerin Abdullah El Asnag yönetimindeki «işgal altındaki Güney Kurtuluş Örgütü (O.L.O.S.)» ile Nasır eğilimli «Güney Yemen Ulusal Kurtuluş Cephesi (F.N.L.S.Y.)», «İşgal altındaki Güney Yemen Ulusal Kurtuluş Cephesi (F.L.O.S.Y.)» adı altında birleştiler. Bu birleşme, Aden'deki tedhiş hareketlerini sürdüren Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne, o zamana kadar yokluğunu duyduğu halk desteğini kazandırdı.

Mart başında eski Başbakan Makkavi'nin üç oğlunun hayatına mal olan suikastın Aden'de genel grevin başlamasına yol açması, İngilizler'in kuklası olduğundan şüphe edilmeyen «Güney Arabistan Ligi» ne mensup iki kişinin halk tarafından linç edilmesinden bu yana Aden'de gerginlik görülmemiş düzeylere erişmiştir.

Majestelerinin hükümeti, dünyaya, hemen bu yıl patlamaya hazır yeni bir «barut fıçısı» daha armağan etmiştir. Tanrı kraliçeyi korusun!..

Wilson, İşçi Partisi'ndeki âsilere "Azgın köpek" dedi.., KÜKREYEN FARE!

İngiliz İşçi Partisi'nde Wilson'a isyan...

■ *50 İşçi milletvekili savunma bütçesi yeterli miktarda kısılmadığı için Başbakan Wilson'ı desteklemekten vazgeçti.*

HAROLD Wilson, İşçi Partisi Lideri sıfatıyla İngiltere Başbakanı olduğundan bu yana, belki ilk defa sinirlerini kontrol edemez duruma düşmüştür. En çetin meclis münakaşalarında bile hiç soğukkanlılığını kaybetmez bilinen bu İngiliz devlet adami, üstelik kendi partisi milletvekillerine karşı, lüzumsuz derecede ağır cümleler kullanmıştır.

Neticede de, İşçi Partisi çevrelerinde olduğu kadar gerek muvafık gerekse muhalif basında, Wilson şimdiye kadar alışmadığı tenkitlere hedef olmuştur.

İngiliz Başbakanı'nın böylesine çok yönlü hücumlara uğraması, asıl, olayın kendinden çok ona sebebiyet veren konu açısından önemlidir. Mesele, şu sıralar İngiltere için hayati karakter taşıyan, savunma bütçesi etrafında dönmektedir. (Bak: ANT, 28 Şubat 1967).

İşçi Partisi milletvekillerinden bir kısmı, savunma bütçesinde yapılması tasarlanan azaltmaları yetersiz görmektedirler; daha büyük azaltmalara gidilmesini istemektedirler. Hattâ, hükümetin meclise sunduğu savunma bütçesi tasarısını, tam 50 İşçi milletvekili desteklememiş; çekimser kalmıştır. *Böylece de,* Wilson hükümeti, ancak 39 oyluk bir çoğunlukla (231'e karşı 270 oyla) savunma bütçesi tasarısını meclisten geçirebilmiştir.

Gerçi, savunma bütçesini meclise sunan ilgili bakan (Dennis Healey), ilerideki yıllar savunma masraflarının daha da kısılacağını saklamıyor. Hattâ İngiliz askerlerinin Malezya'dan, Singapur'dan, İran Körfezi bölgesinden, Malta'dan, Kıbrıs'tan, Kenya'dan ergeç çekileceklerini kabul ediyor. *"Amma"* demeye getiriyor. *"bütün bunları hemen 1967'de yapmağa kalkmamıza imkân yoktur."*

Veya, kelimelerin arkasında saklı anlamı ortaya çıkarmak gerekirse, Wilson Kabinesi şunu imâ ediyor: *"Birden savunma masraflarımızda büyük kesintiler yapıp, gelirimizin çok daha büyük oranını sivil ekonomi alanına yatırmamıza, Amerika müsaade etmez. Malî, askeri ve siyasi alanlarda Washington'un beklenmedik baskılarına mâruz kalırız. İyisi mi, silâhları azaltma yönünde, yavaş yavaş yürüyelim".*

50 İşçi Parti'li milletvekili ise, *"İngiltere'nin beklemeye takati kalmamıştır. Savunma bütçesinde hemen ve geniş çapta ekonomi yapmaya bakmalıyız",* demektedirler.

Bütün bu İngilizler arası münakaşaları Paris dahil diğer Batı Avrupa başkentlerinde, bir başka şekilde yorumlayanlar mevcuttur: *"Wilson, kendi par-*

tisi içinde düzmece muhalefet yaratıp, savunma masraflarını kısmak için Washington'a mazeret gösterme çabasındadır"

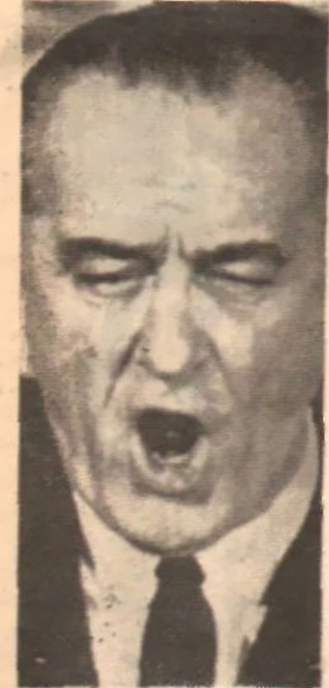
Hakikat ne merkezde bulunursa bulunsun, şu nokta su götürmez derece meydandadır: Ekonomisi temellerinden sarsılmış İngiltere, savunma masraflarını kısma yolundadır; bu yoldaki gidiş, ister yavaş olsun, ister hızlı...

VİETNAM

■ *Savaşı durdurmak için uluslararası politika alanında yoklamalar yapılıyor.*

VİETNAM'daki savaşların bütün şiddetiyle devam etmesine rağmen milletlerarası politika alanında, henüz belirli bir şekil kazanmamış "yoklama"lar göze çarpıyor. Acaba bu "yoklama"lar ciddî midir? Ve, Vietnam'da sulhçu bir anlaşmaya, tarafları ulaştırabilecek çapta mıdır?

Şimdi aralarındaki bağlantı açıkça kurulamamakla beraber, bahis konusu belirtileri şöylece sıralamaya çalışalım:

BAŞKAN JOHNSON
(Seçim yaklaşınca...)

1. Açıklanmayan bir tarihte ve Birmanya başkenti Rangun'da, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant, Kuzey Vietnam temsilcileriyle görüşmelere girişmiştir. Bu haberi veren, Rangun'daki Kuzey Vietnam Başkonsolusu Le Tong'dur.

2. Tam bu sırada, Güney Vietnam başkenti Saygon'da, her nedense Fransa aleyhtarı nümayişler patlak vermiştir, her türlü sulhçu eğilim takbih olunmuştur. Paris hükûmeti son günlerde herhangi bir diplomatik teşebbüse girişmediğine göre, *"kızım sana söylüyorum gelinim sen anla"* misali, gerici Saygon çevrelerinin, daha çok Amerikan politikasını tenkide yeltendikleri sanılmaktadır. Buradan da, Washington'un, Saygon *"kuklaları"*na rağmen Kuzey Vietnam'la bir anlaşma zemini aradığı söylenmektedir.

3. Eski Amerikan cumhurbaşkanı John Kennedy'nin kardeşi Robert Kennedy (senato üyesidir), önceki genel tekliflerinden farklı olarak, bu sefer teferruatlı bir *"Vietnam'da sulh arama"* planı sunmuştur.

4. Birleşmiş Milletler'deki Amerikan başdelegesi Goldberg, ilk defa, Vietnam'la ilgili yumuşak bir demeç vermiştir.

5. Amerika cumhurbaşkanı Johnson'un bir kaç gün önceki (ve ilk bakışda çok sert sanılabilecek) demecini Batı Avrupa'lı yazarlar esasında ümit verici saymışlar; Washington açısından, bazı sulhçu ihtimallerin belirdiği fikrine kapılmışlardır.

6. İtalyan Dışişleri Bakanı Fanfani ağzıyle yapılan bir açıklamaya göre, Saygon'daki İtalyan elçisi, *"Vietnam sulhu uğruna şimdiye kadar kaydedilmemiş derece başarılı zemin yoklamaları"* yapmıştır.

7. Yine Batı'lı basın çevreleri, son günler, Sovyet *"füzesavar"* füzelerinin kudretinden dem vurmaktadırlar. Amerikan *"füzesavar"* füze sisteminin ise aynı derece başarı kazanamadığını belirtmektedirler. *(Bak: LE MONDE. 4 Mart 1967).*

8. Vietnam'daki Amerikan askeri çevrelerinden Amerikan basınına sızan haberlere göre, bazı yepyeni Sovyet silâhları, milliyetçi kuvvetler tarafından Amerikalı'lara karşı kullanılmaya başlanmıştır.

9. Pekin idarecileri, Amerikan istilâsına karşı bir genel prova karakteri taşıyan Kızıl Muhafızlar kampanyasını, frenleme eğilimindedirler. *(Bak: ANT, 28 Şubat 1967).* Belki Mao'cular, Amerikan taraftarı yıkıcı unsurların Çin'de Mao Çe Tung aleyhtarı bir hükûmet darbesi başaramayacaklarını, Washington idarecilerine isbatlamışlardır. Dolayısıyle, Amerika'nın bu alandaki ümitlerini ve planlarını bozmuşlardır.

10. Kennedy suikastiyle ilgili bir takım rivayet ve ihtimaller, tekrar Amerikan ve dünya halk efkârını ilgilendirmeye başlamış; Johnson idaresini telâşlandırmıştır.

11. Amerikan genel seçimlerinin yaklaşması sebebiyle, gerek iktidar gerekse muhalefet, daha yumuşak politika ortamına girme arifesindedirler.

Şimdi, bütün bu unsurlar acaba Vietnam harbine herhangi bir etki yapacak karakter ve çapta mıdır?

Bugün için, suale kesin cevap verilemezse de, gerçeğin yakında meydana çıkacağını ileri sürmek hata olmaz. Çünkü, Vietnam Harbi, şimdiki temposuyla devam edemez; ya da hızlanacak ve yayılacaktır, veya yavaşlayacaktır (hattâ duraklayacaktır). Şu veya bu yönde değişikliğin ise yakında kendini belli etmesi gerekir.

YUGOSLAVYA

■ *Tito bir "Viyana Konferansı" için temaslar yapıyor*

DIŞİŞLERİ Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in son zamanlarda yapmakta olduğu seri halindeki uluslararası temaslardan bir yenisi, Yugoslavya ziyareti, bütün gözleri Balkanlara çevirmiş bulunmaktadır.

Çağlayangil ziyaretinin Türkiye bakımından vereceği sonuçlar henüz kesinlikle belli olmamakla beraber, Yugoslavya'nın son zamanlarda dış politikasında gösterdiği açılma dikkati çekicidir. Yugoslavya'nın bu açılışta attığı en önemli adım ise, Mareşal Tito'nun şubat ayında Viyana'ya yaptığı ziyaret olmuştur.

MAREŞAL TİTO
(Dünyanın merkezi Viyana olmalıdır!)

İlk bakışta, Yugoslav başkanının Viyana'ya gidişi, önemli bir olay gibi görülmeyebilir. Çünkü, evvelâ Yugoslavlar'la Avusturyalılar'ın geçmişde paylaştıkları bir tarih vardır. Sonra, bugün dahi, Yugoslavya ve Avusturya kapı komşu ülkelerdir. Ve nihayet, birbirleriyle yakın komşulukları ve siyasî sistem benzerlikleri bulunmayan ülkeler temsilcileri bile, atom çağında artık karşılıklı ziyaretler yapagelmektedirler; bu, dolayısıyla, Yugoslav ve Avusturya liderleri için çok daha olağan karakter taşır.

Ancak, Tito'nun seyahati, derinliğine incelendiğinde bir takım özellikler arzediyor. Çünkü, bir taraftan Tito'ya seyahatinde Dışişlerinde Devlet Bakanı Marko Nikeziç, Hırvatistan hükûmet başkanı Vladimir Bakariç ve Slovenya başkanı Jako Smolez refakat etmişlerdir. Yugoslavya ile Avusturya gibi askıda problemleri bulunmayan ülkeler açısından böylesine önemli bir delegasyon normal sayılamaz.

Diğer taraftan da, Viyana konuşmaları sırasında, Tito'nun Avusturya liderlerine *"Viyana Konferansı"* tafsilâtından bahsettiği anlaşılmaktadır.

Son zamanlar *"Viyana Konferansı"* ismini alan bahis konusu toplantı, Batı ve Doğu Avrupa parlamentoları temsilcilerini kapsıyacaktır. Avrupa Parlamentoları Konferansı fikri, ilk defa, geçen Eylül içinde ve Belgrad'da ortaya atılmıştı. Şimdi ise, ikinci toplantının Viyana'da yer alması planlanıyor; tarih tesbitine çalışılıyor.

Batı ve Doğu Avrupa'nın 9 ülkesi açısından, hem Avrupa kıt'asını ilgilendiren bir konferans *(Amerika dışında hazırlanması, De Gaulle'ün Avrupa Birliği plânlarına uygun düşmesi bakımlarından)* yepyeni ufuklar açacak kabiliyettedir. Hem de Avrupa Parlamentoları Konferansı'na Viyana'nın uygun görülmesi başlı başına özellik taşımaktadır.

Şöyle ki, Avrupalılar'ın baskısıyla, milletler arası çalışma merkezliği görevi New York'daki Birleşmiş Milletler binasından Avrupa'ya doğru kaymaktadır. Tercihen, Batı ve Doğu Avrupa blokları ortasında yer almış Viyana'ya yönelmektedir. Hattâ, bazı Avrupalı diplomatik çevreler, makul süre sonunda Birleşmiş Milletler merkezinin dahi Viyana'ya nakli ihtimalinden bahsetmektedirler. Nitekim, şimdiden, Birleşmiş Milletler'e ait bir takım kollar, Viyana'da karargâh kurma yolundadırlar. Amerika'nın ırkçı akımlarından ve derilerinin rengi sebebiyle New York sokaklarında uğradıkları hakaretlerden bıkmış Afrikalı ve Asyalı milletler temsilcileri, Amerika dışında *(muhtemelen Viyana'da)* kurulacak Birleşmiş Milletler merkezine taraftardırlar.

İşte, bir zamanlar Tarafsız Ülkeler akımına önderlik etmiş Tito'nun, şimdi Viyana'yı evvelâ bir Avrupa merkezi daha sonra ise Dünya merkezi kılma teşebbüslerine girişmiş olması pekâlâ mümkündür.

ANT'IN SEÇTİKLERİ

Tiyatrolar

- AYAK BACAK FABRİKASI
  Sermet Çağan
  TÖS Tiyatrosu

- KARANLIKTA KOMEDİ
  Peter Schffer
  KAYGISIZ
  Cocteau
  Dormen Tiyatrosu

Konferans

- FOTOĞRAF VE YENİ CAZ
  Teoman Madra
  Casa d'Italia Tiyatrosu, 15 Mart saat 18 de

- NASRETTİN HOCA ÜZERİNE
  Aziz Nesin
  Türk Edebiyatçılar Birliği Lokali (10 mart 1967) (T. E. B. Lokalinde her cuma günü saat 18'de bir konferans, bir açık oturum ya da bir sohbet konuşması düzenlenmektedir.)

Filmler

- BARABBAS
  R. Fletcher
  Konak Sineması

- ÇİN MACERASI
  Philippe de Broca
  Dünya ve AS Sinemaları

- DÜŞKÜN KADIN
  Trence Young
  Yeni Melek ve Site Sinemaları

Sergiler

- MAX POPPEL
  Yağlı ve suluboya tablolar
  Türk-Alman Kültür Merkezi

- NURİ İYEM
  Şehir Galerisi

SANAT

Fethi Naci

Türk Sineması niçin olumlu çıkış yapamıyor?

■ *Ekonomik yapı böyle devam ettiği sürece sinemada neler yapılabilir?*

KİMİ sorunlar, bütün nedenleri ve çözüm yolları bilindiği halde ortada çözücü güç ya da örnek bulunmadığından karmakarışık bir görünüm alır. Yerli Sinema sorunları bu tür sorunlardandır. Yıllardanberi *herşey bilinmekte ama gerçek* bir sanat eseri yaratılamadığı için kişisel suçlamalar, garip yöntem önermeleri, kızgınlıklar ve örneklerin rezaleti devam etmektedir. Durum açıkça bellidir oysa:

1. Kapitalist bir yapıya uygun olarak ülkemizde filmler sadece birer mal gibi düşünülmekte, en az masrafla en çok kâr amacı, gene bu yapıya uygun olarak, başta gelmektedir.

2. Ancak henüz tam bir endüstri görünümü kazanamamış bütün azgelişmiş ülke ekonomik yapılarında görülen özel bozukluklar yüzünden Yerli Sinemada da rasyonel bir üretim sağlanamamış, sanat kaygıları şöyle dursun, çıkarılan malların en basit standart kaliteleri bile elde edilememiştir.

3. Öbür yandan hem yerli, hem de yabancı filmlerin kalitesizliği ve genel eğitim yetersizlikleri bir *"kalite pazarı"*nın doğmasını engellemiş, sinema tüccarlarının kafasında, piyasanın bozucu kurallarına karşı gelen özgür sanatçı çıkışlarından para kazanılamıyacağı ön yargısı adamakıllı yerleşmiştir.

4. *Bu önyargının ve teknik* yetersizlik, sansür, engeli, amortisman vergi vs. gibi toplumsal ekonomik nedenlerin yardımıyla kısır döngü iyice pekişmiş durumdadır. Seyirci, sinemayı, bara pavyona gitmek, cinayet haberleri okumak, gösterişli kavgalar seyretmek, pembe dergilerin dedikodularını izlemek türünden yozlaşmış vakit geçirme ve uyutma araçlarından biri gibi görmeye başlamıştır.

5. Böylece, yaptıkları filmler eleştirmen ve aydınlarca bir zamanlar umutverici görülen birkaç yönetmen, filmlerinin iş yapmadığını, seyirci ilgisini çekmediğini düşünerek duraklamışlar, yapımcılardan iş alamaz olmuşlardır.

6. Bir seçim karşısında kalan bu yönetmenlerden bazıları, *"Güneş Dil Kuramı"*na benzer bir *"Halk Sineması Kuramı"*yla, yapmaya zorlandıkları ve kendilerine bol kazanç sağlıyan kötü piyasa filmlerini temellendirmeye kalkışmışlardır.

Bu ekonomik yapı böyle devam ettiği sürece ne yapılacaktır, ya da ne yapılabilir? Burada ilerde neler olabileceğine dair *"kehanet"*te bulunmaktansa olumlu şıkları sıralamak daha doğru olur sanıyorum:

A. Hiç bir sanatın herkes için geçerli kesin kuralları bulunmadığına göre ve gene yeryüzünde hiç bir eleştirmen *"sanat filmi"* diye türü ve özü belirli bir film türü icat etmek saflığında bulunmadığına göre, piyasa içinden bazı yönetmenler hem piyasa kurallarına uygun hem de sanat değerleri taşıyan filmler yapabilirler. Güç bir iştir bu. Ama mantığa aykırı değil. Bu filmler yukarda sözünü ettiğim *"Halk Sineması"* kuramına da uygun olabilirler.

B. İkinci olumlu yol, kendisine umut bağlanan yönetmenler arasından *"Halk Sineması Kuramı"*na katılmayanların, kişisel *imkânları ve etkileme güçleriyle*, eskiden olduğu gibi bundan böyle de iş filmi kalıplarını zorlayan, biraz daha dürüst, biraz daha yenilikçi filmler yapmaya devam etmeleridir. Bu filmler başlangıçta pek para kazandırmasalar bile yerli sinema seyircisi içinde daha zevkli ve anlayışlı bir topluluğun doğmasına yol açacaklar, böylece düzenin kendi içinden küçük ölçüde de olsa değişmesine yardım edeceklerdir.

C. İki yol da, görüldüğü gibi, *"conformiste"* olmak istemiyen, yepyeni bir dünyaya bakış açısını, yeni bir anlatım ve yeni bir biçimi getirmek isteyen sinemacıya kapalıdır. Birinci yolda herşey piyasa kalıplarına bütünüyle boyun eğmekle başlamakta, ikincisinde ise bu kalıplar büyük tavizler pahasına azıcık aralanmaktadır. Öyleyse *"non-conformiste"* sinemacı için piyasa dışında olanaklar aramak zorunludur. Dünya sinemasında teknik ve estetik alandaki son gelişmeler çok ucuz filmler *yapmayı mümkün kılmaktadır.* Böylece bu yeni sinema kuşakları, yapacakları öncü filmler için sanatsever kapital sahipleri bularak, hatta kendi paralarıyla kısa filmler çevirerek isteklerini gerçekleştirebilirler. Bu girişimler başlangıçta tek tek çıkışlar olarak kalacağından, belki yerli sinemayı temsil etmekten uzak olacaktır. Ama değerli örnekler verilirse, sanat p'lna özenti çukuruna düşmezlerse, sinemanın uluslararası olanaklarından yararlanacaklar ve daha da önemlisi, Sinematek'in Sinema Kulüplerinin, Basının desteğiyle ülkede bir *"Kalite pazarının" doğmasına* yol açacaklardır. Bu pazar doğduktan sonra mesele

Desen: Ferit Öngören

Gelecek Sayımızda
Şiir Soruşturması
Ece Ayhan, Edip Cansever, Ahmet Oktay, Cemal Süreyya, Ülkü Tamer ve Turgut Uyar'ın cevapları.

MİLLİ KÜTÜPHANE HAZIRLIK BÜROSU
İsmetpaşa caddesi 43 — Yenişehir - Ankara. Telefon: 6856

Özet: Yaprak gazetesi h.

17 şubat 1949
Sayı: 622

Yaprak Gazetesi Müdürlüğüne
Posta kutusu No. 179
Şehir

Büyük bir gençlik kitlesi tarafından ilgi gören Millî Kütüphanemizin dergiler salonunda değerli Yaprak'ın da okuyuculara sunulmasını istiyoruz. Çıkan ve çıkacak sayıların lütfedilmesini ve bu kültür müessesesine ilginizin devamını saygılarımla istirham ederim.

Adres:
Millî Kütüphane
Saraçoğlu mahallesi
Yenişehir

Büro Şefi

Sansürcü Kültür Müsteşarı Adnan Ötüken kendisini nasıl kamufle etmişti...

KÜLTÜR Müsteşarlığına getirildikten sonra bütün sanat ve kültür kurumlarını baskı altına alan, cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir sansür kuran Adnan Ötüken kuruluşundan beri yuvalandığı Millî Kütüphane'de ancak Nazi Almanyası'na yakışır kültür düşmanlığını yıllar yılı kamufle etmiş, hattâ yerinden olmamak için CHP devrinde sol eğilimli dergilere Millî Kütüphane adına talepnameler göndermekten çekinmemiştir. Yandaki fotokopide, Adnan Ötüken'in 17 Şubat 1949'da sol eğilimli bir dergi olan Yaprak'a Millî Kütüphane Hazırlık Bürosu Şefi olarak gönderdiği mektup görülmektedir. Aynı Ötüken, bugün bırakın solcu eserleri, solculukla ilgisi olmayan klasiklere dahi düşman kesilmiştir...

kalmamaktadır. Çünkü bu alanda kazanç gören piyasa yapımcıları, yalnızca kazanç amacıyla'da olsa böyle filmler yapılmasına imkân tanıyacaklardır.

Görülüyor ki olumlu çıkışlar için her üç yol da açıktır. Her üçünden de bir çözüme varmak için engel yoktur. Ya da belirli bir çabayla engeller aşılabilir. Bir TEK ŞARTLA: DEĞERLİ, ÖZGÜN SANATÇILARIN YETİŞMESİ: Bir sanatçı ortaya değerli bir eser çıkardıktan sonra şu ya da bu yolu kullanmış hiç önemi yoktur. Sorunu yanlış koyanların en önemli yanılgısı bizlerin *"sanat"* derken belirli bir tanımdan hareket ettiğimizi sanmaları. Bu, ülkemizde, sinema kuramının henüz *"anaokulu"* düzeyinde olmamasından doğuyor. Bugün Türkiyede *"sanat hikâyeleri yazılmalı"* diyen hikâye eleştirmenini tefe koyarlar. Çünkü *"Ben sanat hikâyesi yazmıyorum. Ben halk vs."* diyen hikâyecinin de soyu tükenmiştir. Bugün her hikâyeci bir sanat yapıtı ortaya koyduğunu *"söylenmesi anlamsız olacak kadar"* bilmektedir. Bu yüzden akıllı yönetmenlerimiz, *"sanat değerleri"*nden söz açan eleştirmenlerin ille de belirli bir sanat yorumunu benimsetmiye çalışmadıklarını anlamalıdırlar. Lokanta listelerinde *"bilumum çorba: 150 kr."* diye yazar. Ama garsondan bir *"bilumum çorba"* isteyen müşteri hava alır. Çünkü *"bilumum çorba"* bir çorba cinsi değildir.

Bize sonuçlarınızı veriniz.

Onat KUTLAR

■ *Sartre, Marxist estetiğin ileri sürdüğü çeşitli düşünceleri "Edebiyat Nedir" de açıklıyor*

SARTRE, felsefesinin temeli ve çıkış noktası bakımından marksist düşünceyle bağdaşamayan bir filozof olduğu halde, vardığı sonuçlar bakımından bu düşüncenin doğrultusunda yer alışıyla dikkati çeker. Son büyük felsefi eseri "Diyalektik Aklın Eleştirilmesi"nde, kendi varoluşçuluğunun marksizm içinde bir *"etrafı çevrili alan"* olduğunu ve marksizmi tamamladığını açıkça söyleyen Sartre, yirmi yıl önce yayınladığı ve bugün dilimize çevrilmiş olan *"Edebiyat nedir?"*de, (Çeviren: Bertan Onaran, De Yayınevi) marksist estetiğin ileri sürdüğü çeşitli düşünceleri kendine has muhakeme tarzı ile ortaya koymuş ve pekiştirmiştir. Yazarın, istese de istemese de sosyal bir iş gördüğünü; edebiyat eserinin bir ideoloji olmaktan kurtulamadığını ileri süren Sartre, edebiyatçıları, sorumlulukları hakkında kesin ve açık bir bilinç edinmeye çağırmaktadır. Sartre'ın bir yandan diyalektik metodla ilintili terimleri kullanması bir yandan da çağdaş bir felsefe akımı olan *"fenomenoloji"*nin tasvirci metodunu uygulaması, şüphesiz ki, Türk okurunun eseri kavramasını güçleştirmektir. Bununla birlikte, yazarın daha önce dilimize kazandırılan kitaplarını okumuş olanların, *"Edebiyat Nedir?"* de açıklanmış temel tezleri kavramaları imkânsız değildir. Bu kavrayışı kolaylaştırmak bakımından, kitabın ikinci ve üçüncü denemeleri özellikle önem taşımaktadır. Sartre, burada, sanatın, başkaları için ve başkaları ile birlikte yapıldığını (s. 42); yazı yazmanın aksiyon içinde belli bir dönemi, belli bir unsuru teşkil ettiğini açıklar. Yazmak, dünyanın gizlenmiş yanlarını açığa çıkarmak, görünür kılmaktır. Görünür kılmak ise, insanların bu gerçekleri değiştirmeleri imkânını yaratmak ve istemektir. (s. 59 - 60) *"...Yazmak, özgürlük istemenin bir biçimidir; bir kez yazmaya başladınız mı, ister istemez bağlanmışsınızdır."* (s. 63) Brecht'in görüşleriyle aynı paralelde yer alan bu düşünceleri, sanatı her şeyin dışında ve üstünde bulunan apayrı bir gerçeklik gibi görmek isteyenlerin iddiaları ile karşılaştırmak, Türk okuru için gerçekten ilgi çekici olacaktır. Şu düşünce de, saf estetik taraftarlarını düşündürecektir belki: *"...edebiyat ile ahlâk apayrı şeyler olmasına rağmen, estetik buyruğun kökünde ahlâki bir buyruk bulunduğunu farkederiz."* (s. 60)

Bizde, Sartre'ın ana düşüncesi sanılan *"başkaldırma"* hakkında söyledikleri ise bir yanılgının düzeltilmesine yardım edebilir: *"Başkaldıranlara gelince, kentsoylu (burjuva S. H.) sınıf onlara ne yapılması gerektiğini çok iyi bilmektedir: Bir bakıma onlarla suç ortaklığı bile etmektedir: yadsıyıcı güçleri boş bir estetizm içinde, etkisiz bir başkaldırı içinde tutmak daha iyidir; serbest kalsalar, belki de ezilen sınıflara hizmet etmeye kalkışırlardı."* (s. 125) Devrimcilikle başkaldırma arasındaki farkı açıkça gösteriyor Sartre; kendisinden öğreneceğimiz çok şey var daha.

Selâhattin HİLÂV

Deli İbrahim

DAHA önce Keziban adlı eseri ile Ankara seyircisinin ilgisini toplayan Turan Oflazoğlu'nun yeni oyunu Deli İbrahim'i bu kez Kent Oyuncuları sunuyor.

Sultan İbrahim'in aklî yapısının uygunsuzluğuna rağmen tahta çıkarılmasının, sonra da indirilmesinin dramını anlatan bu oyun sağlam bir şekilde kurulmuş. Psikolojik yönden çok iyi işlenmiş olan Sultan İbrahim'in deliliği yanı sıra, yazar Osmanlı Sarayı ve iktidarının sakatlık ve zaafını ustaca, abartmadan açığa vuruyor. Sultan İbrahim'in deliliği, gitgide çılgınlığa erişen bunalımı ve Osmanlı Sarayı'nın iç çöküntülerinin bireyel çıkarlar çarkı içinde yuvarlanıp gittiğini anlatan oyun gerek kişi etüdü olarak gerek toplumsal açıdan ilginç ve başarılı.

Turan Oflazoğlu tarihi olayı ele alıp bir tarih dersi vermekle yetinmemiş. Bazı gerçekleri kendi amacı yararına değiştirerek tarihi olayı tragedya ölçüsüne yükseltmiş. Öz olarak Sultan İbrahim'in konusu evrensel bir tragedyadır. Bu tragedya Osmanlı tarihinde yaşanmış, ama dünyanın her hangi bir yerinde aynı ortamda bulunan toplulukalarda yaşanması kabil bir tragedya.

Sultan İbrahim rolünde, Müşfik Kenter, psikolojik yönden son derece başarılı bir oyun çıkarmakla beraber bir Osmanlı sultanından daha çok Batılı bir prensi andıran tarzı ile tenkid edilebilir. Annesi Kösem Sultan rolünde Yıldız Kenter her zamanki gibi ölçülü ve rahat, ama nedense, o da Topkapı Sarayı içinde bir hayli Avrupai bir Sultan. Ancak Pekcan Koşar, Cinci Hoca rolündeki başarılı oyunu ile Osmanlı gerçeklerine uygun bir oyun çıkarmaktadır.

Müşfik Kenter ve Yıldız Kenter gibi güçlü oyuncuların bir yerde de olsa hatalı oynayışları nedendir? Bunu belki de rejinin hatası olarak kabul etmek mümkündür. Çünki, Şükran Güngör'ün rejisi düz. Düz, evet. Ama düzlük içinde de bir hayli zayıf. Şükran Güngör'ün sahneye koyduğu oyunun trajik niteliğini anlamadığını sezmek güç değil. Oyunu bir gösteri, hattâ müsamere biçim ve havasında sahneye koyan rejisör, sahne düzenini bir «git gel» trafiği esprisinden kurtaramamış, ya da kurtaramamış.

Turan Oflazoğlu'nun dili güzel, diyalog düzeni güzel ve akıcı dramatik gerilimler de yerinde kullanılmış. Bu unsurlara başka bir yönetimin daha fazla değer kazandıracağı ve bun'ları seyirci üzerinde daha etkili kılacağı şüphesiz. Ne yazık ki, bu sahne düzeni içinde, seyirciye, oyunun niteliğini, yazarın dramatik gücünü ölçmek ve tadına varmak için iyi niyetten başka bir şey bırakılmıyor.

Günden güne gelişen, devamlı bir oluşum içinde bulunan reji sanatı içinde, korkarım Şükran Güngör tipi bir yönetmenin yeri yoktur. Gerçek anlamda bir tragedya olan bir oyunu gösteri gibi sahneye koyan bir rejisörün gafletini ne Kenter Kardeşler gibi güçlü oyuncular ne de Türk seyircisinin müsamahası hafifleştirebilecektir. İstanbul seyircisi Turan Oflazoğlu'nu, Sultan İbrahim'in tahtını Osmanlı mezartaşlarını andıran bir şekilde çizen Doğan Aksel'in inandırıcı dekor ve kostümlerini ve yer yer yukarda adı geçen oyuncuları alkışlayacaktır.

Yasemin TÜMER

BASIN DİYOR Kİ

ANT'ın AÇIKLADIĞI TASARIYA KARŞI DEVRİMCİ BASIN BİRLEŞTİ

ANT'ın geçen sayısında açıkladığı Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı adındaki terör tasarısı, geçtiğimiz hafta Türk basınının ele aldığı başlıca konu oldu. Cumhuriyet ve Milliyet gibi ciddi gazeteler tasarıyı aynen iktibas ederek bu istibdat fetvası aleyhinde derhal kampanyaya giriştiler. Diğer devrimci basın da onları izledi. Akşam, ilk önce tasarıyı iktibas ettiği halde, sonra ne hikmettir bilinmez, yalanlama gayretine kapıldı. Tasarının açıklanmasının şoke ettiği AP'li basın ise, Akşam'ın yalanlamasından cesaret alarak ANT aleyhine ağır suçlamalara varan yayınlara girişti.

Milliyet'te Abdi İpekçi, **«Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma *Kanunu adı altında* hazırlanan tasarı, eğer bir dergi tarafından dün açıklandığı gibi ise, hürriyetlerin boşa çevrileceğinden kuşkulananlar haklı çıkacaklardır.»** dedikten sonra hafta sonunda yazdığı bir başka yazıda tasarının doğruluğunu savunarak şunları söylüyordu: **«Gerçi bu metin sayın Demirel'in dediği gibi kesinleşmiş bir hükümet tasarısı değildir. Ancak hükümet tasarısına esas olacak bir taslaktır. Dolayısıyla baz, ya da zemin mevcuttur. Bu zemine dayanarak meseleyi tartışmak, karanlığa kurşun sıkmak sayılmaz!»**

Direnme hakkı

Cumhuriyet'te İlhan Selçuk **«Bu kanun yürürlüğe girdiği anda iktidarla muhalefet arasındaki normal ilişkilerden ve tartışmalardan değil, milletin zulme karşı direnme hakkından söz açılabilir»** diyor, Milliyet'te Refik Erduran ise iktidarı şöyle suçluyordu: **«Basında açıklanan metin öyle ahlâk, mantık ve anayasa dışı bir tasarı ki, bundan sonra geri alınsa da, hazırlayıcısı Hasan Dinçer Efendi böyle bir ucube yaratmak denemesine girişmiş olmanın ayıbından ve sonuçlarından kurtulamaz. AP'nin aynı sebeple yemiş bulunduğu «faşizme niyetli parti» damgasını temizleyebilmesi ise, ancak, vakit geçirmeden Dinçer'i içinden atmasıyla mümkün olur.»**

Başa gelecek olanlar

Temel haklar ve hürriyetler kanunu çıkacak ya.. Şayet çıkabilirse, bu kanunun temelini Süleyman Demirel atmış olacak... Bilindiği gibi, hazret, temel atma törenlerine meraklıdır...

İyi, güzel de, ne var ki, bütün bunları temelinden temizlemek gene bize düşecek.

Şinasi N. BERKER
(Ulus — 10.3.1967)

Ulus'ta Cihad Baban **«Tasarı, AP iktidarının görüşünü ortaya koymuş olması bakımından büyük önem taşımaktadır. Düşünmüyorlar ki, bu kanunu çıkınca, bunun karşısında ister istemez mukavemetler belirecek ve hükümet tazyik ve zulüm açık artırmasının yolunda perişan olacaktır.»** derken, sağ kanad gazetesi Yeni İstanbul da aynı görüşü paylaşıyordu: **«Demirel Hükümeti bu kanunla memlekette muhtemel bir huzursuzluğun temellerini atmış olacaktır. İsmen ve aleni yapılan tahrikçilik ve komünist propagandası yerine gizli çalışmalar ve yeraltı teşekkülleri çoğalacak, talebe hareketleri başlayacaktır.»**

Akis'te Kurtul Altuğ ise tasarıya şiddetle karşı çıkarak şöyle diyordu: **Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu'nu getirmek isteyenler, zihniyet bakımından meşhur Tahkikat Komisyonu'nu getirenlerden farklı değillerdir. Ama bu kanun çıkmayacaktır. Çıksa bile, bu kanuna hepimiz, basınıyla, gençliğiyle, ordusuyla topyekûn millet olarak direneceğiz.»**

ANT'ın haberini AP kanadından ilk olarak Haber Gazetesi başyazısında şöyle karşıladı: **«Dünkü sabah gazetelerini görenler, hükümetin gerçek bir ihtiyacı karşılamak ve temel hak ve hürriyetleri teminat altına almak yolunda hazırladığı kanun tasarısının sol eğilimli gazetelerin müşterek haberi ve yorum konusu haline geldiğini görmüşlerdir. Aşırı solun bayrağını bir süredir devralmış görünen bir haftalık derginin aynı zamanda propagandasını yapıveren bu gazeteler bir noktaya vuruyorlar ve vurdukları yerden ses getirmek için de büyük bir çaba sarfediyorlar... Çark kuruldu, dönüyor...»**

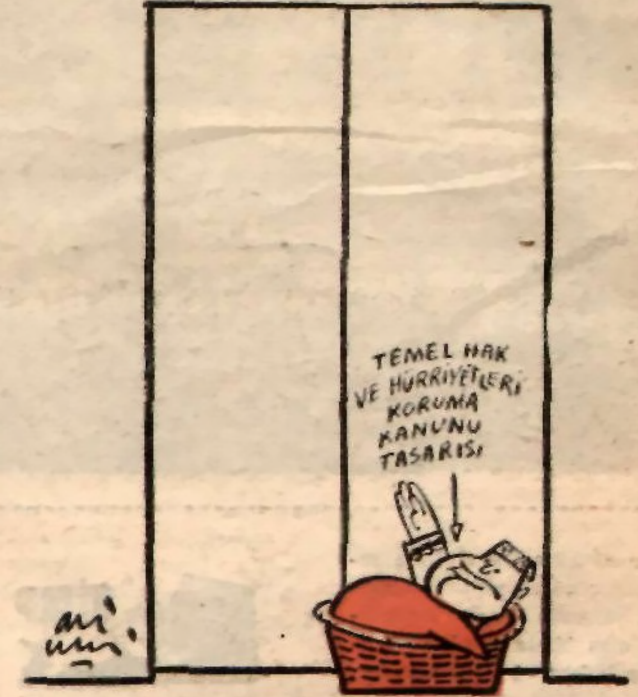
Var mı, yok mu?

ANT'taki metinin Dinçer tarafından değil İnönü Hükümetleri tarafından hazırlandığı Akşam'da ileri sürülünce AP basını derhal saldırıya geçti. Son Havadis'te Mümtaz Faik Fenik, şöyle diyordu: **«Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı ilân edildi ama bu metin aşırı sosyalistlerin son günlerde yayınlamağa başladıkları bir dergiden aktarılmıştır... Meğerse bu metin vaktiyle İnönü iktidarları sırasında yine bir Halk Partilinin adalet bakanı olduğu sırada hazırlanmış... Herhalde İnönü'nün «azgın dernek» dediği milliyetçi teşekküllerin borularına ot tıkamak için tasarlanmış olsa gerektir.»**

Bâbıâli'de Sabah'ta Vecihi Ünal da **«TİP'in yayın organı olan bir dergide Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı adı altında yayınlanan metni okuyunca önce şaşırmış, sonra da şu hükme varmıştık: Olacak şey değil, imkânsız... Neticede durum anlaşıldı. Evet böyle bir tasarı varmış ama, bu, Aşırı Cereyanlarla Mücadele Kanunu Tasarısıymış. Ve bu tasarı, 1961 yılında, İnönü Hükümetinin Adalet Bakanı tarafından hazırlanmış!»** diyor, aynı gazetede N. Mustafa Polat da şunları yazıyordu: **«Bir kanun tasarısını mecmualarında neşredip iktidara taarruza geçiyor ve bu tasarıyı Adalet Partisi Hükümeti'nin kanunlaştırmak istediğini iddia ediyorlar. Lâkin bir yalanın uzun müddet saklanması mümkün mü? Bizzat kendi itiraflarından öğreniyoruz ki, neşrettikleri bu tasarı, CHP koalisyonu devrinde İnönü'nün emriyle hazırlanan ve *hürriyetleri* ortadan kaldırma kasdını güden Aşırı Cereyanlarla Mücadele Tasarısıdır.»**

Tasarı metinin doğru olup olmadığı yolundaki tartışmaları Cumhuriyet, **«Olayların Ardındaki Gerçek»** sütununda şöyle yargıya bağladı: **«Bu taslak, iktidarda mevcut bir zihniyetin vesikasıdır. Maddelerden şu veya bu maddeler değişebilir, iki kelime çıkarılıp yerine başkası alınabilir. Şu var ki, değişiklikler, vesikanın bir zihniyeti teşhis vasfını ortadan kaldırmaz.»** Yine Cumhuriyet'te Ecvet Güresin, Demirel'in **«Ortada fol yok, yumurta yok»** şeklindeki sözlerine cevap vererek **«Ortada bir fol vardır. Ancak, çıkacak yumurtanın ne mene şeyler olduğu açıkça belli değildir. Ne var ki, bir yumurta üretiminin durdurulacağına bir türlü inanamıyoruz. Zira ortada bu mes'ud (!) olayın meydana geleceğini gösteren belirtiler mevcuttur»** diyordu.

haftanın karikatürü

Nesebi gayr-i sahih
(ALİ ULVİ - CUMHURİYET

Demirel Duymasın!

Daha genç olsaydım, başka şeyler vız gelirdi ama, her akşam yollara dökülüp dolmuş bekleyenlere uzaktan alay eder gibi bakan hususi araba sahibi vatandaşlara tahammül edemez, sosyalist olurdum!

ORHAN SEYFİ ORHON
(Son Havadis - 7.3.1967)

Yazarlık da böyle rezil edilmedi!

Bir kanunun ortada henüz lâfı vardır. Tasarı tam olarak hazırlanmış bile değil. Bir tek maddesini, hükümetin pek çok bakanı dahi bilebilecek durumda değil.

Ama gelin görün ki, daha ancak politika rahmine düşmüş bir "sperm"den ibaret olan bu "kanun söylentisi", sanki doğmuşcasına bir gürültü bir kıyamet ortalığa yayılmıştır.

Bu doğmamış, hayır ne doğması, henüz bir "over"le uyuşup uyuşamadığı dahi belli olmamış ve kanuları doğuran teşrii karında bir şişkinlik belirtisi dahi göstermemiş bu hayali çocuk'un adı üzerinde tartışanlar dahi var. "Zulüm" mü olsun, "işkence" mi? Yoksa "şiddet" yahut "Baskı" mı?...

İlim ilim olalı böylesine rezil edilmemiş, bu derece hafife alınıp gazete rotatiflerinin merdaneleri arasında bu derece yamyassı edilmemiştir!...

BEDİİ FAİK
(Dünya — 11.3.1967)

ANT ● Haftalık Siyasi Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL ● Tel.: 27 81 09 ● Posta Kutusu: 984 - SİRKECİ ● Ankara Temsilcisi: MEHMED KEMAL, Tel: 12 58 66 ● Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI ● Klişe: ZEKİ ÜNOĞLU ● Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira ● İlân: Santimi 25 Lira, yayın ilânları %20 indirimlidir. ● 5 santimlik kutu yayın ilânları en az dört sayı yayınlanmak şartıyla 50 Lira'dır.